

तमो तस्य भगवतो अरहतो सम्मा सम्बूद्धस्य

आनन्द भूमि

THE ANANDABHOOMI

(BUDDHIST MONTHLY)

फ
ति
पु
स्त्री

वार्षिक प्राप्तक शुल्क ३०।
आजीवन प्रा. शुल्क ३००।
एक प्रतिको ३।

श्री ५ महाराजाभिराज तथा श्री ५ वडामहाराजी सरकारबाट
हाले भान्न त्वारी नएको भीनको राजानी वेकिगामा रहेको
नेपाली बास्तुकलाबिद् जरनिकोदारा निर्मित श्रेत्र चैत्र।

बुद्धसम्बत् २५३१

नेपालसम्बन्ध ११०७

वर्ष १५

आश्विन पूर्णिमा

कउला अष्ट

अंक ६

विक्रमसम्बत् २०४४

1987 A. D.

Vol. 15

आश्विन

November

No. 6

“आनन्दभूमि” को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको पहिलो बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णमासिक दिनसम्मान निस्कर्नेछ । यसको आजीवन ग्राहकशुल्क रु. ३००/- र वार्षिक ग्राहकशुल्क रु. ३०/- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । एक प्रतिको रु. ३/- मात्र ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रेक्षण भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ, सम्पादकमण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ र पठाइएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु बाझ्छनीय छ ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ । काबैन हालीलेखिएको वा टाइप गरिएको लेखलाई स्थान नदिन सकिनेछ ।
- (६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउंमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्छ । पत्रव्यवहार गर्दा आफनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राख्री लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्दछ । पत्रिका समयमा नमुगे लिखित सूचना दिने गर्नुपर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

२०४४

**बिजया दशमीको उपलक्ष्यमा समस्त ग्राहक वर्गहरूमा
हार्दिक मंगलमय शुभ-कामना**

नेपाल बङ्क लिमिटेड
(स्थापित १९४९)

आनन्द भूषि

समाज-शिक्षण

प्रधान-सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

फोन नं. २-२४५६५

सम्पादक

सम्पूर्ण शाक्य

फोन नं. २-११८५५

धर्मस्थापक तथा प्रकाशक

भिक्षु मंत्री

सदस्य-सचिव

आनन्दकुटी विहारगुडी

पत्तयवहार

आनन्दभूषि

प. ब. नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौं

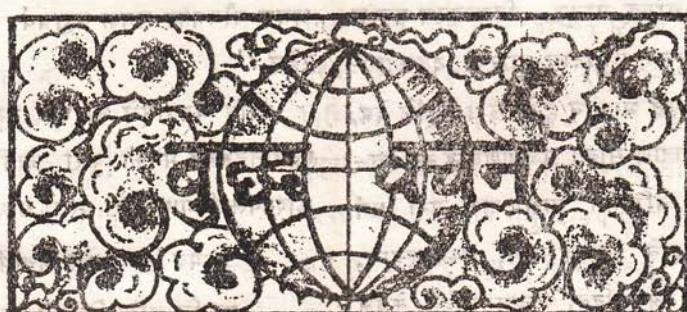
फोन नं. २-२४४२०

महावरग विनयपिटकबाट -

“चरथ भिक्खुवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्याय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे
धर्मं आदिकल्याण मञ्छेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सञ्चञ्जनं केवलं चरिपुणं
परिमुद्दं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुख-
को लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको
हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू
आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको
अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि
ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश गर ।

काय, वाक् र मनलाई संयम राख्नु राम्रो, जहाँ पनि संयम गर्नु राम्रो, सबै
कुरामा संयम गर्ने भिक्षु सबै प्रकारका दुःखबाट मुक्त हुन्छ ।

(५)

बिम्बिसार-समागम

- आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

गयाशीर्ष पर्वतमा इच्छानुसार वस्तुभएका भगवान् एक दिन १००० विशाल भिक्षु परिषद्का साथ- सबै पुराना जटिलहरू जो भिक्षु भएका थिए- चारिका गर्दे राजगृहतिर जानुभयो । चारिकाको अन्तमा भगवान् राजगृहमा पुग्नुभयो । त्यहाँ राजगृहस्थित यज्ञित्वन उद्यानको सुप्रतिष्ठित चौरमा बस्नुभयो । त्यसबखत मगध-राजा सेनीय बिम्बिसारले, ‘अमण गौतम शाक्यपुत्र, शाक्यकुलबाट प्रब्रजित भई राजगृहस्थित यज्ञित्वनोद्यान- को सुप्रतिष्ठित चौरमा बस्नुभएको छ’ भन्ने खबर सुने- ‘अमण गौतम शाक्यपुत्र, शाक्यकुलबाट प्रब्रजितभई राजगृहमा आइपुग्नुभई राजगृहस्थित यज्ञित्वनोद्यानको सुप्रतिष्ठित चौरमा बस्नुभएको छ’ र वहाँ भगवान् गौतमको यस्तो कल्याणकीर्ति शब्द आकाशमा गुच्छ- रहेको छ- ‘अरहत, सम्यक् सम्बुद्ध, विद्याचरण सम्पन्न सुगत, लोकविद्, अनुत्तर, पुरुषदम्य सारथी, देवमनुष्य- हरूका शास्ता तथा बुद्ध भगवान् हुनुहुन्छ । वहाँले देव, मार, ब्रह्मा, अमण ब्राह्मण सहित प्रजागणलाई र देव- मनुष्यहरूलाई स्वयं अभिज्ञान साक्षात्कार गरी धर्म प्रकाश गर्नुहुन्छ । वहाँले आदिकल्याण, मध्यकल्याण, पर्यवशानकल्याण हुने; अर्थसहित, व्यञ्जनसहित, केवल परिपूर्ण, परिशुद्ध ब्रह्मचर्यको प्रकाश गर्नुहुन्छ । त्यस्ता अरहतको दर्शन गर्नु कल्याण हो ।’

अनि मगधराजा सेनीय बिम्बिसार १२ नयुत (लाख) मागधिक ब्राह्मण गृहपतिहरू सहित भगवान् रहनुभएको ठाउँमा गए । त्यहाँ पुगेताछि भगवान्नलाई अभिवादनगरी एक छेउमा बसे । ती १२ नयुत मागधिक ब्राह्मण गृह- पतिहरूमध्ये कोही भगवान्नलाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसे; कोही भगवान्नसुग सम्मोदन तथा कुशलक्षेम कुराकानी गरी एक छेउमा बसे; कोही भगवान्नलाई हात जोडी नमस्कार गरी एक छेउमा बसे; कोही भगवान्नको अगाडि नाम र गोत्र सुनाई एक छेउमा बसे; कोही चुपचाप भई एक छेउमा बसे; त्यसबखत ती १२ नयुत ब्राह्मण गृहपतिहरूको मनमा यस्तो लायो-

‘महाथमण गौतम उरुवेल काश्यपका समक्ष ब्रह्म- चर्य पालन गर्दे हुनुहुन्छ कि अथवा उरुवेल काश्यप महा- थमण गौतमका समक्ष ब्रह्मचर्य पालन गर्दैछन्; कसो रहेछ?’

अनि भगवान्नले ती १२ नयुत मागधिक ब्राह्मण गृहपतिहरूको मनको [कुरा जानी, आयुष्मान् उरुवेल काश्यपलाई गाथाद्वारा यस्तो सोध्नुभयो.

‘किमेव दिस्वा उरुवेलवासी,

पहासि अग्मि किसको बदानो ।

पुच्छामि तं, कस्सप, एतमत्थं,

कथं पहीनं तव अगिगदृत्तं?’

‘हे उरुवेल काश्यप ! तिमीसंग म सोधदछु कि लाग्छ ।’

कृषक हुने उपदेश दिने तिमीले के देखेर अग्निहोत्र ढा-
डेका व्हौ ? कसरी तिम्रो अग्निहोत्र छुट्चो ?

उरुवेल काश्यप भन्नुहुन्छः-

‘रूपे च सदे च अथो रसे च,
कामित्यियो चामिबदन्ति यच्चना ।
एतं मलं ति उपधीसु ज्ञात्वा,
तस्मा न यिटु न हुते अरच्जि ति ।’

‘रूप, शब्द, रस तथा नारीको कामना गर्नेहरू यज्ञ-
को प्रशंसा गर्दैन् । अतएव मैले यसै रूपादि तृष्णालाई
चित्तको मल सम्झी, पञ्चस्कन्धमा हुने उपाधि (तृष्णा)
लाई जानी यज्ञ तथा होम गर्न छोडिदिएको हुँ ।’

भगवान् भन्नुहुन्छः-

‘एथ च ते मनो न रमित्य,
रूपेमु सदेमु अथो रसेमु ।

अथ को चरहि देवमनुस्सलोके,
रतो मतो, कस्सप, ब्रूहि मेतं ति ?’

यदि रूप, शब्द तथा रसमा तिम्रो मन लारदैन
मने देवमनुष्य लोकहरूमध्ये तिम्रो मन कहाँ लाग्छ ?
हे काश्यप मन ।’

उरुवेल काश्यप भन्दछः-

‘दिस्वा पद सन्तमनूपधीकं,
अकिञ्चनं कामभवे असतं ।

अनञ्चन्था भाविमनञ्चनेयं,

तस्मा न यिटु न हुते अरच्जि ति ।’

‘रागादि प्रपञ्चवाट सुविमुक्त, भवतृष्णामा अनाशक्त
अन्यथागाव नहुने, अकलि पुन्याइदिन नस्कने- स्वयं
पुग्नुपनै उपधि (तृष्णा) रहित शान्तपद (निर्बण) दे-
खेको हुँदा- यज्ञहोम त्यागी दिएको हुँ, यसमा मेरो मन

आनन्दभूमि

त्यसपछि उरुवेल काश्यप आसनवाट उठी उत्तरासङ्ग
चीवर एकांश गरी भगवान्‌को चरणकमलमा शिरे
ढोगी भगवान्‌संग बिन्ति गरे-

‘मन्ते ! भगवान् मेरो शास्ता हुनुहुन्छ, म भगवान्-
को श्रावक हुँ !

त्यसपछि ती १२ नयुत मागधिक ब्राह्मण गृहपति-
हरूका मनमा- ‘उरुवेल काश्यप, महाश्रमण गौतमका
समक्ष ब्रह्मचर्य पालन गर्दै रहेछन् भन्ने लाग्यो । भग-
वान्ले ती १२ नयुत ब्राह्मण गृहपतिहरूको मनको कुरा
थाहापाई त्यसबेला वहाँले तिनीहरूलाई आनुपूर्विकथा
सुनाउनुभयो- दानकथा, शीलकथा, स्वर्गकथा, काम-
विषयको-दोष कथा, कामविषयको-तुच्छकथा, कामविषयको
संविलङ्घकथा र नैकम्यको गुणकथा ।

जब भगवान्ले तिनीहरूको चित्त उपयुक्त छ, मृदु
छ, नीवरण रहित छ, उत्साहपूर्ण छ तथा प्रसन्न छ’
भनी जानुभयो तब भगवान्ले, तिनीहरूलाई स्वयं खोजि
गरी पाउनुभएको धर्मोपदेश गर्नुभयो- ‘यो दुःख हो,
यो दुःखको हेतु हो, यो दुःख निरोध हो तथा यो दुःख
निरोध हुने मार्ग हो ।’ जस्तै न मैलेको, सका र सुकिलो
बस्त्रलाई रङ्गाउंदा राम्ररी रङ्ग बस्दछ त्यस्तै गरी
निम्बिसार प्रमुख १२ नयुत (लाख) मागधिक ब्रह्मण
गृहपतिहरूलाई उसै आसनमा विरज, वीतमल, धर्मचक्षु
उत्तर भए- ‘जे जति समुदय-धर्म हुन् ती जम्मै निरोध
धर्म हुन् ।’ १२ नयुत मानिसहरूले उपासकत्व ग्रहण
गरे ।

हिन्दू धर्म का उत्तरार्थ संस्कृती। लगानि लक्षित हो
सिंधु का प्रवासन विश्वास का विश्वास हो

भारतीय धर्म का लक्षित हो भारतीय धर्म हो

नेपालमा बौद्धधर्म

नेपालमा बौद्धधर्म ! यिहो

! बुद्धधर्म हो

-अनन्त (धर्मदूत)

बौद्धकालमा हुन त बौद्ध-धर्म भारतको कुनाकुनामा पुणिसकेको थियो । तर हिमालय प्रदेशको पर्वत शृङ्खलाहरूको खोंचमा पुगेको थिएन । भगवान् बुद्ध उत्तरतिर हिमालयको केरीमा पर्ने 'सापुग-निगम' र 'उसीरध्वज-पवतसम्म पुग्नुभएको थियो । सम्भव छ, मिक्षुहूत्यहाँवाट केही अगाडि गएका थिए । तर नेपाल (काठमाण्डू) उपत्यकामा ईसा पूर्व तेश्रो शताब्दीभन्दा पहिले बौद्ध-धर्मको प्रचार भएको देखिँदैन । स्वयम्भू पुराण अनुसार नेपाल (काठमाण्डू) उपत्यकामा सबै बुद्धहरू पुगेका थिए । तर यस उपत्यकामा काश्यप तथागतको समयमा जलाशयले पुरेको एक महासरोवर थियो । स्वयम्भू पुराणमा नेपाल (काठमाण्डू) उपत्यकामा भगवान् गौतम बुद्ध पनि आफ्ना शिष्यहरू सहित पुग्नुभएको वर्णन छ । यस बौद्धकालमा नेपालमा बौद्ध-धर्म पुगेको भए समाट अशोकले यहाँ धर्म-प्रचारको लागि महाप्रतापी धर्म-दूतहरू पठाउनुपर्ने नै थिएन ।

वर्तमान नेपालराज्यको सीमाभित्र त्यसबेला वज्जी मल्ल, कोलिय, र शाक्य गणराज्य तथा कोसल नरेश प्रसेनजितको राज्य फैलिएको थियो । कोसल राज्यको सीमा केही पर्वतीय प्रदेशसम्म पुगेको थियो । पालि ग्रन्थहरूमा यसको अनेक ठाउँमा स्पष्ट उल्लेख छ । धेरै पटक भगवान् बुद्ध शिष्यहरू सहित कोसल राज्यमा

हिमालयको तल्लो भागसम्म विहार गर्नुभएको थियो ।

'उसीरध्वज पर्वत हरिद्वार सँगैको कुनै पर्वत थियो ।

त्यहाँ पनि भगवान् बुद्ध पुग्नुभएको उल्लेख छ । यसैले

यो स्पष्ट हुन्छ कि बौद्धकालमा नेपालराज्यका सारा

दक्षिणी भाग बौद्ध-धर्मको प्रभावले प्रभावित थियो ।

भगवान् बुद्धको जन्म पनि मधेश (तराई) स्थित लुम्बिनी वनमा भएको थियो । यस क्षेत्रको राजधानी कपिलवस्तु थियो । नेपाल (काठमाण्डू) उपत्यकादेखि लिएर

पूर्वमा कोशी पश्चिममा गण्डकी तथा कर्णालीसम्मका

सबै पर्वतीय प्रदेशमा त्यसबेला बौद्ध-धर्मको प्रभाव

परेको देखिँदैन । तर भित्री मधेश (तराईमा) भिक्षु

भिक्षुणीहरू तथा उपासक उपासिकाहरूले भरेका थिए ।

स ब्राट अशोकको समयमा तेश्रो धर्म संगीति भएको

थियो । त्यसबेला विभिन्न देशमा धर्म प्रचारकहरू पठाएका थिए । तिनीहरूमध्ये दुई (समूह) उत्तरतिरका

प्रदेशहरूमा पनि पठाएका थिए । एकमा मज्जन्ति क

स्थविरका साथ चार भिक्षुहरू थिए जसले गात्धार र

काश्मीर देशमा धर्म प्रचार गरे । अर्को दलमा मज्जिम

स्थविरका साथ काश्यप गोत्र, अलकदेव, दुन्दुभिश्सर र

महादेव स्थविर थिए, जसले हिमवन्त प्रदेशमा बुद्ध

शासनको प्रचार गरे । महावंशमा लेखिएको छ कि

मज्जिम आदि स्थविरहरूले त्यहाँ गएर 'धर्मचक्र-

पूर्वतन सुत्त (धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र) को उपदेश दिएका तिनीहरूको उपदेश सुनेर अस्सी करोड मानिसहरूलाई मार्गफल र विरत्नको लाभ भएको थियो । प्रत्येकसँग एक एक लाख मानिसहरू प्रब्रजित भएका थिए । वो कुराको पुष्टि साँचीको दोश्रो नम्बरको स्तूपमा पाइएको सम्पुट (न हाडहरू राखिएको डिब्बा) बाट भएको छ । हुन त यो अस्थिसम्पुटमा भएको अस्थि-धातु मो-गलिपुत्त तिस्स स्थविरको थियो, तर यसको दोश्रो खण्डमा तथा यसको विकोंको माथि र मित्र हारीतिपुत्त (मज्जम), तथा सवहेमवताचरिय (सबै हिमालयका आचार्य), कासपगोत (काश्यप गोत्र) कुँदेको थियो । यस अस्थिसम्पुटमा ती महान् धर्मप्रचारकहरूका धातुहरू (= अस्थिहरू) राखेको थियो अनि त्यो स्तूप तिनी-हरूको धातुहरू राखी बनाइएको थियो ।

साँचीबाट पाँच माझल पर 'सोनारी' भन्ने ठाउँको दोश्रो स्तूपमा पाइएको एक अस्थि-सम्पुटमा पनि त्यही 'कासपगोत' को नाम र अर्कोमा हिमालयका दुँदुभिसर (= दुन्दुभिस्सर) को उत्तराधिकारी 'गोतीपुत्त' को नाम कुँदेको थियो ।

अब यो देख्नु छ कि यी पराक्रमी महाभाग स्थविर-हरूले कुन कुन पाँच राष्ट्रमा धर्मको प्रचार गरेका थिए ? माथि बताइसकेको छ कि गान्धार र काश्मीरमा धर्मको प्रचारको लागि मञ्जन्तिका स्थविर अरू चार भिक्षुहरूका साथ पठाइएका थिए । यसैले यो स्पष्ट हुन्छ कि मज्जम आदि स्थविरहरूले काश्मीरदेखि पूर्वी नेपाल सम्मका सारा हिमवन्त प्रदेशमा बौद्धधर्मको प्रचार गरेका थिए । प. जयचन्द्र विद्यालंकारले यो ठीकै भतेको छ, 'यी पराक्रमी धर्मप्रचारकहरूले चम्पादेखि जौनसार सम्म तथा गढवाल कुमाऊदेखि पूर्वी नेपालसम्म प्रत्येक

तिनीहरूलाई लौमी विश्राम (छाती रामती) देशमा भगवान् बुद्धको विमल-वाणीको प्रचार गर्ने कोशीशगरी बौद्ध-संस्कृतिको विजय दुँदुभी बजाए । तिनीहरूको कानमा भगवान् बुद्धको यो वाणी मानी सधै गुञ्जिरहेको थियो- 'मेरो धर्म बीषणको उद्धीषण गर्दै' मेरो धर्मको नगरालाई विट्डै, राग्री मेरो धर्म-शङ्कलाई फुक्दै, शिख निर्गुण । तिनीहरू देवता र मानिसहरूको भलाइका लागि धुम । संसारमा मेरो विजयको ध्वजा उठाउँदै, मेरो धर्मको अष्टालाई फहराउँदै, मेरो धर्म-रूपी भालालाई उठाउँदै, देव र मनुष्यलोकमा धुम ।

साँची र सोनारीमा पाएका लेखहरूबाट यो सिद्ध हुन्छ कि ती स्थविरहरूको काम उद्यादे प्रभावशाली र महत्वपूर्णको थियो, किनभने तिनीहरूले धर्मविजयको एक वृहद् योजना बनाएर पाँच पाहाडी प्रदेशमा सम्बुद्ध शासनको स्थापना गरेका थिए । तिनीहरूलाई यस कार्यमा जत्तिको सफलता पाएको थियो त्यति काश्मीर र गान्धार, महिष्म मण्डल, बनवास, अपरान्त, महाराष्ट्र, स्वर्णभूमि र लङ्घामा गएका धर्य-प्रचारकहरूलाई पाए को थिएन । यो पनि प्रकट भएको छ, कि तिनीहरूको कार्य तिनीहरूको साथै समाप्त भएन, तिनीहरूका उत्तराधिकारीहरूले पनि लगातार कार्य गर्दैरहे । ती उत्तराधिकारीहरूबाट नै तिनीहरूका अस्थिधातुहरू भारतमा लगिएका थिए ।

सम्राट् अशोक बौद्धतीर्थहरूको यात्रा गर्नुहुँदै आफ्नी छोरी चाहमतीको साथ नेपालमा पनि आउनुभएको थियो । चाहमतीले यही 'नेपालमा बस्न इच्छा गरीन, यसैले नेपाल (काठमाण्डू) उपत्यकामा अशोक पट्टन

(वर्तमान पाठन) नगरको निर्माण गराउनुभएको थियो । चारूमतीका पति देवपालले भिक्षु भिक्षुणीहरूको लागि एक विहार बनाइदिएको थियो । सम्राट् अशोकले यस अशोक पट्टनमा पाँचवटा स्तुपको निर्माण गराउनुभएको थियो जुन आजसम्म पाइन्छन् । जसलाई 'थूर' भन्ने गर्दछन् । सम्राट् अशोकले निर्माण गराउनुभएको नेपालको सो अशोक पट्टन नगरलाई बडो पवित्र सम्मन्छन् । उहाँकी छोरी चारूमती पछि आफ्नी दिदी संघमिद्वा जस्तै भिक्षुणी भई यसे नगरमा अन्तिम दिन बिताएकी थिई । उनीले एक विहार पति बनाएकी थिई जसलाई चारूमति-विहार (चा-बहिल) भन्दछ जुन पशु-पतिनाथ-मन्दिरको उत्तरतिर अहिले पनि विद्यमान छ ।

सम्राट् अशोक नेपाल आउनुभएको कुराबाट यो स्पष्ट हुन्छ कि उहाँ नेपाल पुग्नुमन्दा पहिले नै मञ्जिम आदि स्थविरहरूले नेपालमा धर्मको प्रचार गरिसकेका थिए ।

दीपवंशमा लेखेको छ मञ्जिम स्थविर आदिले हिमालयमा यक्ष गणहरूमा धर्मको प्रचार गरेका थिए । यहाँका यक्षहरू हिमालयका निवासी भनि बताइएको छ । गान्धार र काश्मीरमा धर्म-प्रचारको वर्णन गर्दै महावंशमा भनिएको छ - 'हिमालय प्रदेशका चौरासी हजार नागहरू धेरै नै गन्धर्वहरू, यक्षहरू तथा कुम्भाण्ड हरूले शरण र शीललाई धारणा गरे ।' पाँचसय पुत्रहरू सहित हारीति यक्षणी सार्थ पण्डक भन्ने यक्षले स्रोतापत्ति फल प्राप्त गरेका थिए । स्थविरले तिनीहरूलाई यस्तो उपदेश दिएको थियो- 'अब यसपछि पहिले जस्तै क्रोध नगर्नु, खेती नाश नगर्नु किनभने सबै प्राणीको सुखको कामना गर्नुपर्दछ, यस्तै सबैमा मैत्रीभावना राख्नुपर्दछ जसबाट सबै मानिस सुखपूर्वक रहन सक्नन् ।' तिनीहरूले

त्यही मुताविक आचरण गर्न स्वीकार गरे । यसबाट थाहा हुन्छ कि गान्धार र काश्मीरदेखि लिएर पूर्वी नेपालसम्म हिमवन्त प्रदेश यक्षहरूको निवास-स्थान थिए । उता बर्मा र लङ्गा पनि यक्षहरूले भरेका थिए, जसको विशद वर्णन 'शशन वंश' र 'महावंश' मा आएको छ । सिंह-सार्थबाहुको उपाख्यानबाट थाहा हुन्छ कि तिब्बत यक्ष यक्षणीहरूले भरेका थिए । पौराणिक साहित्यमा पनि हिमालयलाई सबै यक्षहरूको घर बताएको छ । विद्वान्-हरूको भनाइ छ कि यी यक्षहरू त्यहाँका आदिम निवासी र मनुष्य वंशका थिए । अहिले पनि नेपालमा 'याखा' भन्ने एक बोली पाइन्छ, जुन यक्ष नामलाई लकेत गर्दछ । तर यस्तो थाहा पाइन्छ कि यक्ष शब्द 'प्राचीन कालमा खाली आजकालको 'याखा' मानिसहरूका पूर्वजको लागि होइन कि एक व्यापक जातिवाचक शब्दको रूपमा अनेय वंशका अनेक जातिको लागि व्यवहार गरिन्थ्यो ।

सारांश यो कि नेपालमा सम्राट् अशोकभन्दा पहिले बौद्ध-धर्मको प्रचार भएको थिएन । मञ्जिम आदि स्थविरहरूले नै यहाँ सबैभन्दा पहिले बौद्ध-धर्मको विगुल बजाएका थिए; अनि त्यसबेलादेखि यहाँ विहारहरू स्तूपहरू र आरामहरूको निर्माण भएका थिए ।

सम्राट् अशोकपछि नेपालमा बौद्ध-धर्मको विस्तार विस्तारै प्रचार प्रसार हुँदैगयो । यहाँका एक लाख भिक्षुहरूले यो काममा आफ्नो जीवन लगाए । जुन प्रदेशमा बौद्धधर्म पुगेको थिएन त्यहाँ ती धर्मप्रचारकहरू जाने परम्परा सबै भइरहो । भारतबाट पनि बौद्ध भिक्षुहरू आउने जाने भइरहो ।

हामीले देखदछौं कि त्यसपछिका नेपालका लिच्छवी मल्ल शासक गणहरू धेरैजसो बौद्ध थिए । तिनीहरूले नेपाललाई बौद्धधर्मको एक प्रमुख केन्द्र बनाइदिए ।

अंशुवर्मी (ई. सन ६४० देखि ६५५) ले नेपालमा मात्र होडन तिव्वतमा पनि बौद्धधर्मको प्रचारमा सहयोग दिएका थिए । अंशुवर्माको समयमा भारतमा बौद्धराजा हर्षवर्द्धनले राज्य गरेका थिए । दुर्वेमा गहीरो मित्रता थिए । नयाँ नयाँ भिक्षुहरू आउने जाने गर्दथे । उता तिव्वतमा त्यसबेला स्नोडन्चन गेम्बोको शासन थियो । त्यसले नेपालमा चढाई गरेर अंशुवर्माकी छोरी भूकुटी सित विवाह गरे । त्यसको विवाह चीनिया सम्राट्की छोरीसित पनि भएको थियो । भूकुटीले तिव्वत प्रस्थान गर्दा आफ्नो साथ अक्षोभ्य, मैत्रेय र चन्द्रनको ताराको मूर्ति आदि लगेकी थिइन् । चीनकी राजकन्याले पनि एक पुरानो बुद्धमूर्ति कोसेलीमा पाएको थिइन्, जुन कुनैबेला भारतवाट मध्य एशिया हुँदै चीनमा पुगेको थियो । यी दुवै राजकुमारीको प्रभाववाट राजा स्नोडन गेम्बो बौद्ध भएको थियो र त्यसबेलादेखि लिएर आजसम्म तिव्वत बौद्धधर्मवलम्बी छन् ।

अंशुवर्माको समयमा भारतीय पण्डित 'कुमार' नेपाल हुँदै तिव्वत गएको थियो । भिक्षु शीलमञ्जुले नेपालवाटै तिव्वत गएर अनेक संस्कृत ग्रन्थहरूको तिव्वती भाषामा अनुवाद गरेको थियो र संभव छ कि पण्डित कुमारको साथ रानी भूकुटीको निमन्त्रणामा त्यहाँ गएको थियो । तिव्वतमा बौद्धधर्मको प्रचारमा नेपालको ठूलो हात रहेको छ ।

अंशुवर्माको मृत्युको केही दिनपछि चीनिया भिक्षु 'स्युआन चुआङ' नेपाल आएको थियो । त्यसले हुन त नेपालको संक्षिप्त मात्र वर्णन लेखेको छ, तैपनि त्यस बाट धोरै नै जान्न योग्य कुराहरूको ज्ञान हुन्छ । त्यसले लेखेको छ-

"...अरू मतावलम्बी र बौद्ध मिलीजुली वस्दथे । तिनीहरूका संघाराम र देवमन्दिरहरू सँगसँगै बनि रहेका छन् । अन्दाजी २००० भिक्षुहरू हीनयान र महायानका अनुयायी छन् । याजा क्षत्रीय तथा लिच्छवी वंशका हुन् । तिनीहरूको अन्तर्स्करण स्वच्छ तथा आचरण शुद्ध र सात्त्विक छ । बौद्धधर्ममा तिनीहरूको ज्यादै प्रेम छ ।"

यसबाट नेपालको त्यसबेलाको बौद्धधर्मको संक्षेपमा परिचय पाइन्छ । स्पष्ट छ कि सातौं शताब्दीको मध्य भागमा नेपालमा स्थविरवाद तथा महायान हुवै प्रकार का भिक्षुहरू थिए । तिनीहरूको संख्या अपेक्षाकृत कम थियो । शेवट धक्कि मतावलम्बीहरूको पनि प्रवेश थियो, तर तिनीहरू बौद्धसित हेलमेल भइरहन्त्ये । कहिल्यै पनि तिनीहरूप्रति नरास्रो भावना उत्पन्न हुँदैनयो । नेपालका शासक लिच्छवीवंशज बौद्धधर्मनुरागी यिए । नेपालमा धेरै नै भिक्षु विहार र सङ्घाराम बनेका थिए; जसमा दुवै प्रकारका भिक्षुहरू रहने गर्दथे ।

अनु० गजराज वज्राचार्य

समाजलाई बुद्धको ३ देन

- १) मानिसको मालिक मानिस नै हो ।
- २) मानिसलाई पार गर्ने अरू कोही छैन ।
- ३) जन्मले कोही ठूलो सानो हुँदैन ।

२०४४

विजयादशमीको

उपलक्ष्यमा

सम्पूर्ण नेपालीहरूको

सुख समृद्धिको लागि

हार्दिक शुभकामना

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक

अमनन्दभूषि

लेखक

मार-विजय

- २० आ० कनकद्वीप

मनस्तत्व र मनश्चिन्तनाको सन्तुलनले जुन सुकै समस्या हल गर्न सकिन्छ । विघ्नबाधा हटाएर पुनीत उद्देश्य प्राप्त गर्न आन्तरिक एवं बाह्य कारण बुझेर प्रयास गर्न सक्नु नै ध्यान हो । ध्यानको महत्व प्रत्येक व्यक्तिको जीवनको हरेक पल पलमा हुनु नै उनको सफलताको कसी हुन्छ । अतः जीवन साधनामय हुनुपछै । ध्यानभावना द्वारा साधक सधै सचेष्ट हुनु नै उनको जीवन पद्धतिको वैज्ञानिक सफलता हुनेछ । मारविजय यही प्रसङ्गमा समाहित छ ।

महाभिनिष्क्रमणपछि बुद्धले जहाँतही ज्ञानको खोजी गरेका थिए । उक्त तत्व चिन्तनाको अभियानमा उनले धैरै किसिमका कठिनाइहरू पनि भोगे । कुनै पनि ज्ञानी ध्यानी भनाउँदा-हरूले उनको जिज्ञासा पूरा गराइदिन सकेन ।

तत्कालीन दार्शनिकहरू पनि आफ, आफ्नै ढोंगमा मस्त थिए । संसारका अबोध निर्वोध मानवजगत् दिग्भ्रममा कहालिरहेका थिए ।

बुद्धले आफ्नो अभियानको निरन्तरतामा सार पाउन तपश्चयमार्ग छोडेर सरल ढङ्गले ध्यानमार्ग अपनाएर तल्लीन हुन थाले । त्यसै बेला मारहरूले ध्यानसाधना छिन्न भिन्न पार्न उनीमाथि हमला गरे । उक्त मारहरूले गर्दा उनलाई अशान्ति, वेचैनी एवं अप्ठयारो परिस्थितिमा पर्न लागेको उनले आफ्नो मनोयोगद्वारा मन स्थिर राखेर दृढताका साथ सामना गर्न

थाले । अर्थात् मनका ३ प्रकारका चेतना, सु-सुष्ठ, अर्धचेतनतालाई सचेष्ट बनाए ।

क्रमशः नैरञ्जना नदीको किनारमा उनी ध्यानमग्न छँदा करुण स्वरले बोल्ने मारले सम्बोधन गन्यो— तिमी कृश, दुर्बल एवं दुर्वर्ण भैसक्यौ, अब तिमीलाई लैजान काल आइहालन लागेको छ । तिमीलाई हज्जार खण्ड भएर मर्नु थियो । अब हज्जारमा एकमात्र बाकी छ । ए मान्छे ! तिमी बाँच्न खोज । बाँच्नु राम्रो हुन्छ । तिमी जीउन सक्यौ भने राम्रा राम्रा कोमहरू गर्न सक्छौ । यदि तिमी ब्रह्मचर्यमा रहेर अग्निहोत्रपूजामा लाग्न सक्यौ भने धेरै पुण्य कमाउने छौ । यसको अलावा, निर्वाण मार्ग कठिन छ । जाऊ, तिम्रो त्यो तप ध्यान बन्द गर ।'

उक्त मारलाई बुद्धले भन्नुभयो— 'हे असावधानीहरूका परम मित्र मार ! तिमी म कहाँ किन आइपुग्यौ भन्ने कुरो मलाई यथेष्ट थाहा छ किनभने भै सचेष्ट छु । तिमीले भने छै का पुण्यहरू मलाई बढुल्नुछैन । जसलाई त्यस्तो पुण्यको लोभ लाग्दछ उसैलाई तिमी आफ्नो सल्लाह दिन जाऊ ।' 'मसँग श्रद्धा छ, त्याग छ वीर्य छ, प्रज्ञा छ र अठोट पनि छ । म एकचित्त गर्न सक्नेलाई तिम्रो कलुषित उपदेशको आवश्यकता छैन । यो पावन नदीलाई पनि तिमी सुकाउन सामर्थ्य हुनेछौ तर म जस्तो दृढ मानिसको रगत तिमीले सुकाउन सक्तैनौ ।

तर, म कृश भएँ भने छैं म मेरो आफ्नै प्रयत्नबाट रगतको सुकदो अवस्था भएता पनि मेरो चित्त एवं श्लेष्म विकार सुकेर जानेछ र मेरो देह पनि सुकेर गएता पनि चित्त अति प्रसन्न भएर स्मृति, प्रज्ञा र समाधिको उत्तरोत्तर बढ़ि हुँदै जानेछ । उपर्युक्त प्रकारले उत्तम सुख लाभ हुनेछ । तब मेरो चित्त कामोपभोगमा लाग्ने छैन ।

हे मार ! तिम्रो पहिलो सेना कामोपभोग हो । दोश्रो सेना असन्तोष हो । तेश्रो सेना भोक प्यास एवं चौथो सेना भयानक तृष्णा हो । पाचौं आलस्य, छैठौं भीति, सातौं कुशकार र आठौं अति अभिमान हो । नवौं लाभ, सत्कार र पूजा हो । दशौं ठूठो मार्गबाट पाएको कीर्ति हो जुन कारणले मानिस स्तुति र निन्दाको ठूलो अभ्यास गर्दछ ।

‘हे नमुचि मार ! मानिसको जीवनलाई प्रहार गर्ने यस्तो सेनाका मालिक तिमी हो ।’

तर, म प्रतिज्ञावद्ध छु । तिमीसँग म हारें भने मेरो जिउनु पनि व्यर्थ हुनेछ । हारेर म बाँच्दिन । ‘कतिपय श्रमण ब्राह्मण तिम्रो मतमा लागिरहेका पनि छन् । धोखा खाइसकेका पनि छन् । विस्मृतिबाट रसातल पुगेका पनि छन् । भुलभुलैयामा रुपत्विरहेका पनि छन् ।’

अतः जो मानिस सांच्चैको त्यागी छ उनी तिम्रो पछि लाग्दैन र महान् हुन्थन् ।

यस्तो प्रतिज्ञावद्ध सम्बाद सुनिसकेन्द्रिय मार बुद्धसँग टिक्न सकेन । उनी-‘मैले छ वर्षसम्म बुद्धको पछि, पछि लागेर पनि उनलाई दिग्भ्रम गर्न सकिन, म असक्त भएँ, मेरो कोशीघ व्यर्प

गयो ।’ भनेर अन्तर्धान हुन पुग्यो ।

उक्त मारविजयको सारसंक्षेप ललितविस्तर-को अंश हो र मार भगाउनु नै बुद्धको बोधिज्ञानको पहिलो खुड्किलो थियो ।

अतः मारविजय वैज्ञानिक आधार वा प्रसङ्गमा मनोविज्ञानको विषय वस्तु हो । बुद्धको मनो-भावनामा दृढसङ्कल्प हुनु नै सचेष्टाको पूर्ण फल थियो । मानिस संघै स्मृतिबान् हुनुपर्छ । सचेष्ट भै रहनुपर्छ ।

वेहोसी जीवन संघै चूँदिन लागेको चङ्गा फै हुन्छ । बुद्धको सम्यक् सम्बोधि ज्ञान लाभकोलागि प्रथम ध्यान, द्वितीय ध्यान तृतीय ध्यान एवं चतुर्थ ध्यानको (विपश्यना) यसै हेतु भित्र सन्निहित थियो ।

उनी भन्थन्- ‘सङ्कल्पलाई आफ्नो अधीन-मा राखेर स्मृतिलाई संघै जागा गराई म देश विदेश घुमेर अनेक श्रावकहरूलाई ‘आफू होशमा रहन सक्ने’ उपदेश दिँदै जानेछु ।

‘होशमा रहेका चेतनशील मानिसले दुखको भवचक पार गर्न सक्छ ।’

सांच्चै, मानिस मात्रको कल्याणको लागि अगाडि बढ्ने जुनसुकै व्यक्तिलाई पनि मारले अप्तयारो स्थितिमा पार्न सक्छ । मारवाधा भ-नेको आफ्नै चित्तमा क्लेश जम्मा हुनु हो । कुशल चित्तमा उत्पन्न हुने अकुशल चित्त नै मार हो । कामवासना, असन्तोष, भोक प्यास, तृष्णा एवं क्लेश चित्तलाई हटाएर नै गौतम बुद्ध सां-च्चैको बुद्ध हुन सक्नुभयो ।

यसको अर्थ यही सम्झनुपर्ने पनि यति नै हो कि मनोविकार माथि जसले विजय प्राप्त गर्न सक्छ उसैले मात्र मार-विजय गर्ने छ ।

चित्त विशुद्धिको

साधन-ब्रह्मविहार

— रत्नसंभव शास्त्र
यटखा, काठमाडौं

मैत्री, करुणा, मुदिता तथा उपेक्षा यी चार ब्रह्मविहार हुन् । चालीस कर्मस्थानमध्ये यी चार पनि पदेष्ठन् । चित्त विशुद्धिको लागि यी चार ब्रह्मविहारको भावना गर्नु आवश्यक छ । चित्त विशुद्धिको लागि यी चार उत्तम साधन हुन् । मैत्री, करुणा, मुदिता तथा उपेक्षाको भावना गर्नले चित्तलाई स्वच्छ र सर्वोत्कृष्ट अवस्थामा पुऱ्याउन सकिन्छ । समस्त जीवहरूप्रति कस्तो किसिमको सम्यक् व्यवहार हुनुपर्दछ भन्ने यसले मार्गदर्शन गर्दछ । यसको भावना गर्ने व्यक्ति सबैको हित र सुख हुने काम गर्दछ तथा तिनीहरूको दुःख दूर गर्ने चेष्टामा संलग्न रहन्छ । ऊ कसैको पक्षपाती हुँदैन । तथा यी चार भावनाद्वारा राग, द्वेष, ईर्ष्या, क्रोध इत्यादि खराब चित्तहरू दमन गरी चित्त निर्मल पार्न सकिन्छ ।

प्रत्येक भावनाका दुई शत्रु हुन्छन् । समीपवर्ती र दूरवर्ती । मैत्री, करुणा, मुदिता तथा उपेक्षाको भावना गर्दा उत्पन्न हुन सक्ने नजीको खराब भावना समीपवर्ती शत्रु हो भने विपरीत भावना उत्पन्न हुनु दूरवर्ती शत्रु हो । दूरवर्ती शत्रुको परित्याग विना ब्रह्मविहारको

भावना गर्न सक्ने भने जहाँ यी ब्रह्मविहारको भावना गर्न सक्ने भने जहाँ गरिन्छ, त्यहाँ तुरन्त समीपवर्ती उत्पन्न हुन सक्छ । यी दुवै शत्रुहरूको मुक्तिवाट मात्र शुद्ध भावना हुन सक्छ ।

पहिलो ब्रह्मविहार मैत्री हो । साधारणतः मित्राको भाव नै मैत्री हो । सम्पूर्ण प्राणीहरू प्रति स्नेह तथा सहदयी हुनु मैत्रीभाव हो । चित्तवाट सबैको भलो चिताउनु, अरूको उपकार गर्नु, सुखको कामना गर्नु, तथा अरूको कुभलो चिताउनु र द्वेष र द्वोहको भाव परित्याग गर्नु नै मैत्रीभावना गर्नु हो । मैत्रीभावना गर्दा सबैप्रति समाज मैत्रीभाव भएन भने कसैसितको बढ्दो मैत्रीभावले त्यसबाट राग उत्पन्न हुन सक्छ । राग्नो, नराग्नो तथा शत्रुभावले मैत्रीभावलाई मोह तथा तृष्णा युक्त तुल्याइदिन्छ । त्यसैले राग यसको समीपवर्ती शत्रु हो । रागबाट मैत्रीभावको नाश हुन सक्छ । यो मैत्रीभाव तृष्णावश हुने होइन किन्तु सबैको हित साधनाको लागि हुनुपर्दछ । अतः यो अद्वेष र अलोभयुक्त हुन्छ । यसको दूरवर्ती शत्रु व्यापाद हो । राग र व्यापादको नाश गरेर मात्र मैत्री

भावको बृद्धि हुन सक्छ ।

मैत्री भावनाको बृद्धिपछि करुणाभावनातिर चित्तलाई अधि सार्नु पर्दछ । प्राणीहरूको दुःख कष्ट देखेर कुनैपनि सत्पुरुषको हृदय द्रवित हुन्छ भने त्यो नै करुणा हो । तसर्थ करुणाभावना गर्दा अरूको दुःख देखेर त्यसलाई आफै दुःख ठानी दूर गर्ने चेष्टा गर्नु पर्दछ । जो पुरुष करुणावान् छ त्यस व्यक्तिले कसैनाई दुःख दिने तथा कसैको हिसा गर्ने चेष्टा गर्दैन । करुणा भावनाको समीपवर्ती शत्रु शोक, दौर्मनस्य हो । जहाँ अरूको दुःख कष्ट देखेर हृदय आर्द्ध हुन्छ र करुणाचित्त उत्पन्न हुन सक्छ, त्यहाँ त्यसबाट शोकपनि उत्पन्न हुन सक्छ, जसबाट मन शोकाकुल तथा चित्तमा जलन हुन जान्छ । अतः शोक करुणाभावनाको आसन्न शत्रु हो । दौर्मनस्य भन्नाले मानसिक बेचैनीलाई औल्याउँदछ । यसलाई मानसिक पीडा पनि भन्न सकिन्छ । यसको दूरवर्ती शत्रु विहिसा हो । हिसाभावना द्वारा करुणा भावनाको अस्तित्व नै मेटिन सक्छ ।

मुदिताको अर्थ हर्ष हो । जो पुरुष मुदिताको भावना गर्दछ त्यो व्यक्ति अरूलाई सम्पन्न सुखी, गुणी तथा पुण्यवान् भएको देखेर हर्षित हुन्छ, ऊ सँग ईर्ष्या तथा जलन हुँदैन । अरूको दुःख दूर भएको देखेर उसको मनमा अपार हर्ष र प्रीति उत्पन्न भएको हुन्छ । त्यसको हृदय प्रफुल्लित भएको हुन्छ तथा अरूको सुखलाई आपनो सुख संकेको हुन्छ । वास्तवमा अरूको सुखमा आफूले सुख अनुभव गर्नु नै मुदिताको ठूलो गुण तथा लक्षण पनि हो । यसले गर्दा उसको मनमा अप्रीति, ईर्ष्या, जलन तथा द्वेष

भावनाले स्थान लिन सक्तैन र चित्त संघै हर्षित शान्त र क्षोभ-रहित भएको हुन्छ । यसको निकटतम शत्रु पृथग्जनोचित दौर्मनस्य हो तथा अप्रीति, ईर्ष्या, क्रोध आदि दूरवर्ती शत्रु हुन् । यी दुवैबाट मुदिता भावलाई दूर राख्नु पर्दछ ।

उपेक्षाको साधारण अर्थ विरक्ति उदासीन प्रवृत्ति तथा त्याग भन्ने बुझिन्छ । तर बौद्ध दृष्टिकोणमा सम्पूर्ण प्राणीप्रतिको समभाव नै उपेक्षा हो । स्नेही तथा वैरोहरूप्रति आपनो चित्तमा समभाव राखी अशुभ चित्त उत्पन्न हुन नदिनु नै उपेक्षा भावना हो । उसको लागि कोही प्रिय कोही अप्रिय हुँदैन, पक्षपाती हुँदैन तथा सबैप्रति उसले समान व्यवहार गरेको हुन्छ । उपेक्षा भावनाको समीपवर्ती शत्रु अज्ञान-सम्मोह परवर्ति उपेक्षा हो । रूपादि तथा मोहनवश सबैप्रति समभाव नहुन सक्छ । यसबाट पक्षपातको भावना उत्पन्न हुन सक्छ । राग र द्वेष यसका दूरवर्ती शत्रु हुन् ।

यसप्रकार यी चार ब्रह्मविहार क्लेश, राग द्वेष तथा मोह क्रोध इत्यादि नष्ट गर्ने उत्तम उपाय हुन् । तसर्थ ब्रह्मविहारको भावना गर्दा सर्वप्रथम मैत्री भावनाद्वारा जीवहरूप्रति स्नेह राखी अरूको हितकार्य गर्ने, तत्पश्चात् दुःखबाट पीडित प्राणीमाथि करुणा भावनाद्वारा दुःख दूर गरी तिनीहरूको सुख तथा उन्नति देखेर मुदिता भावनाद्वारा सम्प्रहर्षित, प्रमोदित हुनुपर्दछ । त्यसपछि उपेक्षा भावनाद्वारा सबैप्रति समान व्यवहार गरी उदासीन वृत्तिको अवलम्बन गर्नु-पर्दछ । यसैबाट निर्मल चित्त शान्ति तथा ज्ञान र सुगतिको मार्ग प्राप्ति संभव छ ।

आनंदकुटो विद्यापीठ स्तम्भ

पंडितहरूसँग

पंडितहरूसँग
पंडितहरूसँग । पंडितहरूसँग किन्तु
पंडितहरूसँग । पंडितहरूसँग किन्तु

—ले पंडितहरूसँग

उत्तर किमिहृ द्वारा हुए उत्तर किमिहृ शिकारी छम्बर
उत्तर —मिमुहम्बर लेड्डु मिमुहम्बर त्री। उत्तरी
त्री शिकारी लाल लालि लालिहृदार्ढु हुए
त्री शिकारी लाल लालि लालिहृदार्ढु । मिमुहम्बर लिहृ
लिहृ लाल लालि लालिहृ शिकारी लाल
किमि । उत्तरी त्री त्रीहृदार्ढु लिहृ लिहृ
लिहृ लिहृ लिहृ लिहृ लिहृ लिहृ लिहृ लिहृ
—पंडितहरूसँग किमिहृ लिहृ लिहृ लिहृ

- भिक्षु मंत्री

पंडितको अर्थ जसले आफ्नो र अरुको
भलाई चाहन्छ, त्यसैलाई पण्डित भन्ने गर्दछ ।
संसारमा वेरै किसिमका विद्या एवं शिक्षा पाए
पनि गर्नु हुने, नहुने, नवुकोका पुण्य पाप थाहा
नपाएका आफ्नो र अल्को परिहानी चाहने पापी
व्यक्तिकाई पण्डित भन्न सकिन्न । त्यसकारण
बाहिरी शिक्षामात्र पाएकावाट उपदेश सुन्दा
बुझेर मात्र धारण गर्नुपर्छ । अन्यथा हानी हुन
सक्छ । यस संसारमा जीविका गर्नुपर्नेलाई त्यस
किसिमका असत्पुरुषहरूको उपदेश सुन्नुपर्ने
हुन्छ । त्यस्तो समयमा पनि सल्लाह सुन्नु
पर्छ र हेला गर्नु हुन्न । तर मनमा लिनु चाहिँ
हुन्न । विचार पुन्याउन सक्नुपर्छ ।

पण्डितहरूको लक्षणवारे भगवान् बुद्ध भन्नु
हुन्छ—‘भिक्षु हो ! कसैलाई पण्डित हुन् भनी
जान्न निम्न ३ कुरालाई ध्यान दिनु जरुरी छ ।
पण्डितहरू संघै सबैको भलो हुने कुराको विचार
गर्छन् । भलो हुने बोलि बोल्छन् । भलो हुने
काम गर्दछन् ।

भगवान् बुद्धको, भलो हुने राम्रो विचारले
गर्दा पञ्चमालाई पराजित गरी वहाँले बुद्धत्व

संगत गर्नुपर्छ

प्राप्त गर्नुभयो । आप्नो आश्रयमा आएका सबै
लाई निर्वाणमार्ग देखाइदिनुभयो । खराब विचार
लिई आफूलाई मार्न भनी आएकालाई पनि बुद्धले
भलाइ गर्नुभयो । साथीहरूको षड्यन्त्रबाट अं—
गुलिमाल बनेका अहिसकलाई पुनः अहिसक नै
बनाइदिनुभयो । त्यस्तै आफूलाई बाण हानी
मार्न आएका शिकारीहरूलाई उपदेश दिई नि—
र्वाणको बाटोमा पु-याइदिनुभयो ।

देवदत्तले त्यसबेलाको प्रसिद्ध शिकारीलाई
बोलाई—‘हेर ! श्रमण गौतम, गृद्धकूट पर्वतमा
बसेका छन् । तिमी त्यहाँ गै विष भएको बाणले
हानेर उनलाई मारेर फलानो बाटोबाट फर्केर
आउन्’ । त्यसबेला अरु दुइजना शिकारीहरूलाई
बोलाई भने—‘तिम्रा मुख्य शिकारी फलानो
बाटो भएर फर्कने छन्, उनीहरूलाई बाणले
हानेर मार्न्’ । फेरि उनीहरू फर्कदा उनीहरू—
लाई पनि मार्न अरु ४ जना पठाए । तिनीहरू—
लाई पनि अरु ८ जना पठाए । ती आठ
जनालाई मार्न अरु १६ जना पठाए । देवदत्तले
यसो किन गरे भन्दा यसो गर्दा अपराध पत्ता
लगाउन गान्हो हुन्छ । बुद्धलाई मार्न गएका

प्रमुख शिकारी नजीक पुरदा बुद्धलाई हेरेको हेरै गरिरहे । अनि भगवान् बुद्धले भन्नुभयो— ‘हेर बाबु, डराउनुपर्दैन, नजीक आऊ ।’ यसरी सानो बच्चालाई बोलाए क्यैं गरी मीठो स्वरमा भगवान् बुद्धले बोलाउनुभयो । २ आश्चर्यचकित भएका प्रमुख शिकारी आफ्नो हथियार भईं मा राखी घुँडाले टेकी दण्डवत् गरी बिन्ती गरे । ठीक बेठीक नबुझी मूर्ख बनेका मैले देवदत्तको कुरा सुनी तपाईंको गुणलाई सम्झन नसकी महा अपराध गर्न लागेको थिएँ । मलाई क्षमा गर्नुहोस् । त्यसबेला भगवान् बुद्धले उसलाई दुःख, समुदय, निरोध, मार्ग आदि चतुरार्य सत्यबारे धर्म उपदेश दिनुभयो । श्रोतापत्ति फल प्राप्त त्यस शिकारीलाई बुद्धले देवदत्तले भनेको बाटोबाट नगै अकैं बाटोबाट जानु भन्नुभयो । त्यही अनुसार उनी गए । प्रमुख शिकारी मार्न बसेका दुइजना शिकारी समय बित्दा पनि उनी नआएकोले अगाडि गए । बुद्धले उनीहरूलाई धर्म उपदेश दिई प्रभावित गरी उनीहरूलाई पनि देवदत्तले बताएको बाटोमा नजान् भन्नुभयो । त्यसप्रकार सबैलाई धर्म उपदेशद्वारा प्रभावित गरी उनीहरूको ज्यान पनि बचाइदिनुभयो ।

त्यस्तै पौराणिक कालमा बोधिसत्त्व बाँदर योनिमा जन्मेको एक समयमा जङ्गलभित्र एउटा खाल्डोमा परी बाहिर आउन नसकेका एकजना मानिसलाई खाल्डोबाट निकालिसकेपछि त्यस दुष्ट व्यक्तिले आफ्नो ज्यान बचाइदिने ती उत्तम बाँदरलाई मारी मासु खाने बिचार गरेर उसलाई दुङ्गाले टाउकोमा हाने । त्यसबाट घाउ भएका बाँदरले रुखमा चढी आफ्नो ज्यान जोगाए । त्यसपछि बाटो भुलेका त्यसै व्यक्तिलाई आफ्नो

घाउको परवाह नगरी रगत पुछ्दै एउटा रुख बाट अर्को रुखमा हाम्फाल्दै उफ्दै दौड्दै गई बाटो देखाइदिए भन्ने कुरा किं जातकमा उल्लेख भएको छ । यसप्रकार पण्डित सत्युरुप-हरूले आफूलाई मार्न आएकालाई पनि भलो गरेर नै पठाउने गर्दछन् । त्यसकारण पण्डित-हरूके आश्रय सङ्गत लिनु राम्रो छ ।

सङ्गत गर्न लायक साथी बारेमा सिगालो-वाद सूत्रमा भनिएको छ—

उपकारो च यो मित्तो, यो च मित्तो सुखे दुखे, अत्यक्षायी च यो मित्तो, यो च मित्तानुकम्पको ।

१) उपकारक (२) समान सुख दुःख (३) अर्थस्थायी र (४) अनुकम्पक आदि किसिमबा ४ प्रकारका कल्याण मित्रहरू हुँछन् ।

१) आपना मित्रलाई आवश्यक परेको बेला हृदयदेखि जस्तोसुकै उपकार पनि गर्न तयार रहने मित्रलाई उपकारक मित्र भन्दछ ।

१) प्रमादी भएकालाई रक्षा गर्नु, त्यो भनेको कुनै बेला आफ्ना मित्र रक्सी, जाँड खाई कसैको सहयोग नपाई बेहोश भै लडिरहेको बेला देखेमा आफू गएर महत सहयोग पुन्याउने । त्यस्तो अवस्थामा चोर बदमासहरूले साथीलाई लुट्न लगेको देखेमा उनको रक्षा गरीदिने । साथीलाई कुनै भय उपद्रव आएको बेला आफ्नो दिलोज्यान दिई महत गर्ने । साथीहरूलाई काम गर्न बेलामा धन दिएर महत गर्ने आदि उपकारक मित्रको लक्षण हो ।

२) आफ्नो साथीलाई सुख दुःख परेको बेला आफूलाई पनि त्यस्तै अनुभव गर्ने साथीलाई समान सुख दुःख मित्र भन्ने गर्दछ ।

उसको लक्षण यसप्रकार रहन्छ- भन्ने नहुने

रहस्य आपना मित्रलाई यथार्थ बताइदिने ।
मित्रको रहस्य अरु कसैलाई नभन्ने । आपत
विपत परेको वेला मित्रलाई साथ नछोड़ने ।
चाहिएमा आपनो ज्यान दिन पनि तयार हुने ।

३) अर्थस्थायी मित्र भनेको मित्रको भलाइ
को लागि वाटो देखाउने । काम गराउने ।

उसको लक्षण यसप्रकार रहन्छ—

१) मित्रलाई खराब किसिमसँग अपराध
गर्न योग्य छैन भन्छ भनी अपराध गर्नबाट ब-
चाउँछ ।

२) रामो वाटोमा लगाउँछ ।

३) नजानेका धर्मका कुराहरु बुझाउन
बाटो देखाउने वा पण्डितहरूकहाँ लिगिदिन्छ ।

४) स्वर्ग जानको लागि गर्नुपर्ने वाटो दे-
खाइदिन्छ ।

४) अनुकम्पक मित्रले आपनो मित्रलाई
आमाले छैं अनुकम्पा दया राखी काम गर्ने गर्दछ ।
मित्रलाई कुनै आपत विपत आइपरेमा दुःखी
हुने र त्यसबेला आफूले गर्नुपर्ने गर्छ । मित्रलाई
भलाई भएको वेला खुशी हुने । मित्रको दोष
भनिरहेको सुनेको वेला त्यसलाई गुण गाइदिने
र रक्षा गरिदिने । प्रशंसा गर्नुपर्ने ठाउँमा प्रशंसा
गरिदिने आदि उसको लक्षण रहन्छ ।

त्यसैकारण भगवान् बुद्धले धम्मपदमा भन्नु
भएको छ—

नभजे पापके मित्ते, न भजे पुरिसाधमे ।

भजेथ मित्ते कल्याणे, भजेथ पुरिसुत्तमे ।

दुष्ट वा खराब काममा अघि सर्ने साथीको
आश्रय लिनुहुन्न । असल साथी रोजेर सत्पुरुष
को सङ्गत गर ।

भिक्षुया लागि विनय नियम

१) मां अबुया अनुमति मद्येकं प्रत्रजित जुइ मञ्चूगु नियम (विनय) दक्षिवे न्हापां भगवान्
बुद्धं दयेका विज्याःगु खः । मेगु विस्तारपूर्वक दुगु विनय नीति बुद्धज्याः नीदँ लिपा तिनि
दयेकूगु खः ।

२. भिक्षुभिनि लागी माःगु प्यंगु वस्तुशात् चतुप्रत्यय धाइ, व खः (क) चीवरवस्त्र (ख) पिण्ड-
पात्र (ग) सवनाशन (चत्रनेगु थाप् व लासाफांगा) (घ) गिलान प्रत्यय (वासः व सर्वत
आदि)

त्रिलोकी निमाल सिंही जागरात
। छहाँ एवं भावना यजुर वाचनाकृत के लोकों
सिंहु प्रधिकार, शासी राजा के देशकाम
द्विलोकी । छहाँ जगहाँ विजयाँ वाचनाकृत
प्रधिकार, किंचनी प्र. हु निमाल
निमिट्टार, एवं देशकाम । छहाँ विजयु प्रधिकारी
मानव वाचनाकृत हु ग्रामावास । निमिट्टी प्राप्ति
। छहाँ प्रधिकार, विजयु ज्ञानी राजीवी
जाम प्रधिकार, निमाल ग्रामावास । विजयु

निमिट्टी विजयु विजयु विजयु विजयु
विजयु । विजयु विजयु विजयु विजयु
विजयु विजयु विजयु विजयु विजयु
विजयु विजयु विजयु विजयु विजयु
विजयु विजयु विजयु विजयु विजयु
बुद्धलाई आव्हान
— क्षितीज वैद्य
— हेटौडा राष्ट्री रोड नं १

है बुद्ध भगवान्, फेरि एक पलट तिमी जन्म हुन यहाँ आऊ
शान्तिका पाठ फेरि एक पलट तिमीले पढाउन आऊ ॥

शान्ति-शान्ति भनेर सबै खोजिहिँ-छन् शान्ति कहीं पाउँदैन
शस्त्र-अस्त्रको प्रयोगले पनि शान्ति पटकै आउन मान्दैन
अब शान्तिप्रियहरूको जीवन तिमीले बचाउन आऊ
है बुद्ध भगवान्, फेरि एक पलट तिमी जन्म हुन यहाँ आऊ ॥

खाँचो छ तिम्रो अत्यन्त आजको बलिरहेको जगत्मा
शान्ति नपाई क्रान्तिले आज जलिरहेको रगतमा
कहाँ छ त्यो शान्तिको मार्ग तिमीले देखाउन आऊ
है बुद्ध भगवान्, फेरि एक पलट तिमी जन्म हुन यहाँ आऊ ॥

देखिन्छ मन उथल पुथल, तैपनि म चूपचाप छु
कोलाहल छ, भयावह छ, तैपनि सब चूपचाप छु
के हो शान्ति ! कस्तो हो दर्शन ! तिमीले बुझाउन आऊ
है बुद्ध भगवान्, फेरि एक पलट तिमी जन्म हुन यहाँ आऊ ॥

सम्पादकलाई दिँठी

श्री नान् सम्पादकज्यू,

श्रीमद्भगवद्गीतामा लेखिए अनुसार, गीता साक्षात्कार भगवान्‌को दिव्यवाणी हो । यसको महिमा अपार छ. यथार्थमा उनको वर्णन कसैले गर्न सबैदैन । शेष, महेश; गणेशले पनि उनको महिमा पूरा तरहले जान्दैन । मान्देको त के कुरा, गीतामा सबै शास्त्रको सार भनेको छ, भनिन्छ कि यो शास्त्रको खजाना हो ।

यतिमात्र भन्नु पर्याप्त होइन सबै शास्त्रको उत्पत्ति वेदवाट भयो, वेदको प्रकट भगवान् ब्रह्माजीको मुखबाट भयो औ ब्रह्माजी भगवान्‌को नाभिकमलबाट उत्पन्न भयो । यसकार शास्त्र औ भगवान्‌को माझमा धेरै व्यवधान परेको छ । किन्तु गीता त स्वयं भगवान्‌को मुख्य-रविन्दवाट निरक्षेको हो भनी भनिएको छ । हेर्नुहोस् गीता नम्र-निवेदनमा भूमिका ।

गीता तेथो अध्याय श्लोक १५ को तदनुसार स्वधर्म निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः । प्रदेश— अर्जुनले कृष्ण सँग सोऽनुहृन्छ- दोशको धर्म भयदिने हो, यस कथनको के अभिप्राय हो ? उत्तर- कृष्णले अर्जुनसँग भन्छ- यसमा यो देखाएको छ कि अर्कांको धर्मपालन सुखपूर्वक पनि किन नहोस् तरपनि भयदिने खालको नै हुन्छ । उदाहरणार्थ शूद्र र वैश्य यदि आफूभन्दा उच्चवर्णको धर्मपालन गर्न लाग्छ र उच्चवर्णवाट पूजा गराउनको कारण उही पापको भागी बनिजान्छ । फलतः उसले नरक भोगनुपर्छ ।

यसै प्रकार ब्रह्मण र क्षेत्रीय आफूभन्दा हीनवर्ण— चालाको धर्मको अवलम्बन गर्दै भने ऊ त्यस वर्णवाट

पतन भएर जान्छ एवं विदा आपत्तिकालको दोशाको वृत्तिवाट निर्वाह गर्ने गर्दामा अर्कांको वृत्तिच्छेदको पापको पति फल भोगनुपर्छ । यसैप्रकार आश्रम धर्म तथा अन्य सबै धर्मको विषयमा स्विक्षिलिनुपर्छ । अतएव कुनै पनि मनुष्यलाई आफनो कल्याणको लागि परधर्म ग्रहण गर्नु कुनै आवश्यकता छैन । दोशाको धर्म देखनुलाई चाहे कति नै गुण सम्पन्न किन नहोस्, त्यो जसको धर्म हो उसैको लांगि मात्र हो; अर्कालाई भयदिने हो । कल्याणकारक होइन ।

अब गजबको प्रश्न आयो । गीता र हिन्दूधर्ममा धर्म ब्रह्मण र क्षेत्रीको लागि मात्र रहेछ । वैश्य, शूद्रकोलागि होइन भन्ने गीताले प्राटयाइदियो । यो हामीले भनेको होइन, उनको धर्मग्रन्थले चिच्याएर कराई कराई भनिरहेको छ । वैश्य र शूद्रले बुझेन, किन ? गीता जस्तो महत्वपूर्ण ग्रन्थलाई हेरेन, किन ? वैश्य र शूद्र स्वर्ग जाने आकांक्षा लिएर अनेकों देवताको मन्दिरमा शरण लिन जान्छन् औ बलि, पञ्चबलि, यज्ञ, पुराण आदि गर्दैन् वा गराउँदैन् । यति मात्र होइन विहान विहान अछेता, पाती र धूप लिएर दगुर्दै छन्, यसको पापको भागि को ? धर्म गर्नु पुण्य कमाउनको लागि, आचरण सुधारनको लागि हो तर त्यसको विपरीत नरकमा जानुको लागि होइन । आफू त गयो तर ती पण्डित, पुरोहित समेतलाई नरकमा लगिराखेको छ । यसको जवाफदेही को ? नरक जान वैश्य र शूद्रलाई यति चाहा किन ?

कुरा छ वैश्य र शूद्र बुद्धिजीवीहरू पनि छन्, आचार्य र पढेलेखेकाहरू पनि छन् । बुद्धधर्ममा यस्तो वर्ण भेद छैन । बहुजन हिताय बहुजन सुखाय वर्णभेद नभएको सबैको कल्याणकारी मुक्तिमार्ग पाइने 'बुद्धधर्म' गीता धर्ममन्दा के फरक छैन त ? छ भने बुद्ध र कृष्ण एउटै अबतारमा कसरी हुन गयो ?

के. बी. मोक्तान

सचिव

बुद्ध विहार, धरान-८

विश्वशान्ति किमलक्ष्मीगांठ । जस्तैः ५५ छनाह राम राम
किमाह किमिक्षुर्गतीङ् किमिक्षुर्गतीङ तत्र इमाहती इमाहती
प्रतिष्ठान विद्व विद्वान् रामहरैः । उपर्युक्तं विद्वान् विद्वान्
तीः निरुच्छिताः । उपर्युक्तीः निरुच्छिताः ।

विश्वशान्ति व ल्वापु

- पूर्णकाजी ताम्राकार 'साहित्यरत्न'

शान्ति ! शान्ति !! शान्ति !!! थव कहण करदर्द
थव नुगः तज्याइगु सः थौक्नहे सारा विश्वय हे गुञ्जित
जुगाच्चवन । हरेक थास, हरेक मनूतयगु नुगलं थव तसः
गु पुकार ताये दयाच्चवन । छु पहाड, छु मैदान, छु
गां, छु शहर, छु देश, छु महादेश समुवत जुइमा वा
अनुवत, विश्वया हरेक कुना कापचां निरन्तर थव हे
सः धवयाच्चवन । गरीब जुइमा वा असीर, मूर्ख जुइमा
वा विद्वान्, जङ्गली जुइमा वा सभ्य, हरेक मनूयात
शान्तियः । मचा-खाचा, ल्यायम्ह-ल्यासे, ज्याथः जिथि
सकुसितं शान्तिया राघ्य स्थापित जूगु थवये यः अले
निर्भयपूर्वक सुख शान्तिया सासः ल्हाये यः ।

तर थुकिया सत्ता गन्न हे शान्ति धयागु खने मदु ।
प्रथम व द्वितीय निरु निरु मछि विश्वयुद्ध जुइ धुंकल,
गुकी लब्ब लख नराहुति जुल, कोटि कोटि मचा खाचा
अनाथ जुल, लख लख मिसार्पि ब्रिधवा जुये माल अले
असंख्य ज्याथः जिथिपि बुडेस काले थःपिनि आधार
स्तम्भ प्रिय सन्तानपिनिपादें मयः मयः बाये माल ।
शान्तिया निर्ति लीग अक नेत्रन्स; यू. एन. ओ. आदि
विश्व संस्था स्थापित जुल । फलस्वरूप शान्तिया आशा
प्रतीत जुये त्वन । परन्तु शान्ति तापाया तापात ।

न्हाया न्हाया न किम्वशान्ति स्थापनार्थ अनेक

महापुरुषपिनिपादें सत्प्रयास मजूगु नं मखु । गथे बुढ,
महावीर, ईशामसीह, महमद, लेनिन, स्तेलिन, माओ,
महात्मा गान्धी आदि ततःधंपि मनूतयपादें थःथः
पिनि सिद्धान्त व दर्शन प्रचार प्रसार यानाः शान्ति
स्वनेगु कुतः जुयावन । उपिमध्ये थवहे झीगु देशे
३५३० दे न्ह्यः शान्तिविधाता बुद्धया प्रादुर्मव जुल,
गुह्यसिन थःगु बुद्धत्वया प्रभाव विश्वशान्ति हयेगु कुतः
छुत । किन्तु अत्यन्त खेद्या विषय खः कि सारा विश्वे
ला गनः गन एशिया मरे जक हे शान्तिया शीतल रश्मि
खये मलाकं एशियाया मत फवाक सित । बुद्धया महा-
परिनिर्वाण नाप नाप कालान्तरे वसरोलया अनुचरपिनि
थवं थवे मतभेद उत्पन्न जुयाः कुचा कुचा दलाः शान्ति
खने मदयेक दुमुनावन ।

कथहंये राष्ट्रतय् थवं थवे ईर्प्पा, डाह, शंका, अवि-
श्वाम, शत्रुता, ध्रम व कलह ज्ञन ज्ञन अपोया वना
च्चवन । मानव संहाररूपी शस्त्रास्त्र मुकेगु घोर अप-
राधी होडवाजी मचे जुयावनाच्चवन । युगो युगया
परिश्रम स्वरूप सुसंस्कृत मानवपादें निर्मित व सञ्चित
संस्कृति व सभ्यताया छगु क्षणे हे तहस नहस जुयाः विश्व
म्हासे जुयेगु सम्भावना खने दयावयाच्चवन । मयानकया
सिकं भशानकगु परमाणु, उद्जन इत्यादि वस विष्फोटन-

यो नार्थं नार्थं अन्तेष्ठीय क्षेयास्त्रया परीक्षा जुयो वै
वयाच्चवन् ।

हिरोशिमा व नागाशाकी कुर्कु गु परमाणु बमं उ-
पेन्न अमानवीय अस्याचारं व अवर्णनीय विपत्ति झीसं
लोमंके मफुनि हानं स्वैगृगु विश्व हताया हाकु सुपांय-
ह्याये त्यन् । न्हाथासं छक्षकपटपूर्ण शीतयुद्ध खने
दित् । सर्वत तनावपूर्ण वातावरण भ्यनावर्याच्चवन् ।

ह्यिगः क्षीगतक दाजु विजा जुयाः मनूत थवं धवे
सस्नेह जानाः वधाच्चंगुली थौ छहासिनं भेद्यसित परम
शत्रु जुयाः कवकु चायेगुली लिफः मस्वइगु जुयाच्चवन् ।
ह्यिगः तक गुगु देश छधी छपांय् जुयाच्चवन्, तर थौ
जूदले उकिया है दथुइ छगु तःवंगु पःखाः धस्वानाः न्ह-
अलग अलग कुचा दलाः थवं थवे वायाः वनाच्चवन् । हाने
कहे छु गथे जुइगु खः, धव सुनां सिउगु है मखु । धव
गुजोगु अमर्थ व विड्डवना खः ।

दक्षिवे छ्येयापि राष्ट्राध्यक्षपिति दथुइ विश्वशान्ति
स्वने माल धकाः खै जूसा थवं थवे कलह जुयाः गनं वो
गनं वो जुइक कच्चवं व पंगः दथाः खै जक कोदहगु मखु,
थुकिया अखःबता ज्ञन जक है वं वथात वं वथात को-
धलाः थः जक द्यथे लाकेगु मेगु है ज्या जुयावसीगु जुया
च्चवन् । वियतनाम तःइ तक र्वापु जूगु झीसं खने है
धुन् । आः अन भचा ल्वापु दिइगु खने दुसाँ जर्मनी पूर्व
व परिचम निकू जूगु जुयाच्चवन् तिनि अखे कोरिया
उत्तर व दक्षिण निकू जूगु समस्या ओःतक मज्यनि ।
लेबनाने चक्को जुयाः ताहाः जुयाच्चर्वगु र्वापु आःतकदिइगु
सम्भावना खने मदुनि । अफगानिस्तने व श्रीलङ्काय् नं
र्वापु नबले पूर्वगु मदु, अथे धर्था वरावर है हिम्दुस्तान
व पाकिस्तानया दथुइ नं कच्चवं बुयावयाच्चवनीगु ।

इरान इराकया छाडौ ल्वापु ला ज्ञन जक है चक्को रूप
कवावनाच्चवन् । ईजरायल व अरव देशया दयुइ कलह
गवले दिह र्वाः मवो । हाकु व तुयूया दक्षिण अफिकाय्
जुयाच्चंगु ल्वापुइ विश्वया अत्यधिक राष्ट्रत छ्येसा द-
क्षिण अफिकायात वयागु चुनौतीपूर्णु जिदी आःतक त्वः-
तके मफुनि । स्वतन्त्र जूपि न्हू राष्ट्रयत थवं थवे
र्वापुइ तवयंकइगु व ल्वाकेत धकाः व्यवाइगु कुतः नं
दिइगु खने मदु । धात्यें धाये माल धाःसा विश्वया गनं कु
कुलामे शान्ति व सुरक्षा धयागु न्यजा च्चंगु खने व
ध्यने मदु । न्हापा न्हापा जूसा मेथाय्या सिकं झीथाय्
नेपाले आपालं सुख चयन दु धकाः गर्व यानावयाच्चवनागु
खः । विदेशीतय्सं नारं मेथाय् सिकं अपो मात्राय् नेपाले
शान्ति व सुरक्षा दु धकाः प्रशंसा याइगु धया आःजूबले
झी जुजु श्री ५ महाराजाधिराजां तक शान्तिक्षेत्र धका
घोषित यानातःगु थासे छू द्यु जक काण्ड जुयाःवन धयां
लाःगु मखु । बुद्ध बूगु शान्ति थाय् नेपाले गुबले न्यते
मननित्तु गुगु बम काण्ड जुयाच्चवन्, उकिया थन न्यंकमनं
गुक्यं घनघोरं चकना (विरोध) यानाः भर्तसना जुल,
उक्कवं थुजोगु अक्षम्य अपराध व कुकर्म लिपा गुबले सं
हे बन हानं हानं लिसा कयाः छ्यें ल्वहने मफयेक झी
शान्तिप्रिय नेपालमितय् सुख शान्तिया निर्ति झी सरकार
पाखे सुव्यवस्था जुये माल । अनेक काण्डमध्ये धव बम
काण्ड झीगु राष्ट्रया न्हायवंक तसकं हानी जूगु दक्षिवे
तचोगु अतङ्कपूर्ण कुकर्म खः ।

उकिथुजोगु वांमलाःगु परिस्थिती झी राष्ट्रनायक
जुः नेपालात शान्ति क्षेत्र घोषित याना झीगु असंलग्न
परराष्ट्र नीति विस्व शान्तियत र्वयेक वांलाकेत हिता
विज्याःगु भूमिका अतिकं महत्वपूर्ण जू । अभूतपूर्व धंगूगु

व प्रशंसनीय जिन्यागृहु विश्व बौद्ध सम्मेलनं यानाः
नेपालं विश्व शान्तिया निति सहभागी जुयेगुली अतिकं
गर्वं याये थाय् दु । युजोगु आपद विपद काले थौकन्हेया
इब्बः व परिस्थितियात तर्कं लोगु वहे शान्तिदूत बुद्धं
क्यना विज्याःगु लपु लुमकेगु झीगु परम कर्तव्य जू व
छाये धासां हिसां हिसायात गुगु हालतेर्न कोरयले फइम्बु ।

थव ध्रुव सत्य खः वसपोलयम्भु शान्तिसन्देश कथं

हिसायात प्रैर्म जह शान्त याये कइ । परमाणु शक्ति
सम्बन्ध देशया राष्ट्राध्यक्षपिनि नुगः बुद्ध्या शान्ति सन्देश
नायेके फइगु घरी तिति विश्वे चिर शान्तिया स्थापना
जुइ । श्व तोतः आत्रक मेगु शुक्रिया विकल्प मलूनि
ये चवं ?

मिलिंद प्रश्नय दुगु शिक्षा

प्रज्ञा हे लोकय् प्रशस्त दु, सद्वर्म उवनीगु उपदेश नं ।
प्रज्ञां शंका मदयेका वी, पण्डितपिसं शान्ति प्राप्त याइ ॥

वहे कारणं पण्डितपिगु सेवा या, थःगु हित जबीगु मती तथा ॥

प्रज्ञावान्वित पूजा या, गथे चैत्ययात याइगु पूजा थे ॥

शुभ विजया दशमीको

सुखद उपलक्ष्यमा

हार्दिक शुभ-काम्प

काम्पिङ्गु यि तिष्ठिरी एगालामां दुष्टु कोइ

जनकपुर चुरौट कारिखाना लिमिटेड

गाडी चार्जिंग नाइन एक्स्प्रेस लाइन लाइन

एक्स्प्रेस लाइन लाइन

मोहनि

- सरेसा पिवाःमि

भीहनि खः पासा शत्रु न्हकेत
मखु व निरपरव प्राणीया प्राण कायेत
मोहनि खः पासा धर्ती न्हजः हयेत
मखु व तृणहारी प्राणीया प्राण कायेत ॥

दुर्गा महिषामुरवात स्यात
प्राणीत्यत मुक्त यायेत ।
तर थौं ज्ञी मोह औ धका न्याल
प्राणी जुया प्राणीया प्राण कायेत ॥

दु ग्रथय् दु धयातःगु
हिया याना: धर्म दहगु ?
छन्त मय गधे स्याः धयागु,
मयः धकोः अमितनं गधे मस्यगु ?

धर्तीया प्राणी पुचलय् च्वय् च्वनाः
ही गु कुकृत्य छाय् छ मानव याना ?
मां अदु मचावा छ तु हे फाना
चिलेत थके धर्म वा नां छाय् घाना ?

उके जि धाय् धर्म छेगु हिसा मखु
कर्तव्य खः छेगु समान खतेगु ।
प्राणी जुया प्राणीया प्राण रक्षा वायेगु
सत्यया लागी खःगु हे छ प्राण परयेगु ।

द्वेष चरित्र

भिक्षु प्रज्ञारश्मि

द्वेषभाव महाताप

क्रोध वर्धक बोज इव

हृदय रक्तया तप्त

क्रोधं पाइ व दूषण ।

उथाय् वैस द्वन घोर

भयंकर अशान्ति इव

छ छ जि जि धका: द्वेष

क्रोधवाणं कयाच्चनी ।

असह्य क्रोधया वाण

संग्रामादि जुई जुल

धायेत्यः मत्यः वाकि मन्त

क्रोडं नाश यात अन

हाहाकार क्रोधजवाला

नुगः शान्ति फुका छोत

अवले जुइ उद्दया चित्तव्

महाचिन्ता अशान्ति इव ।

खैकवसिनं धिकार या

भाजन जुइ केद्धित

मृत्युकालय् वया चित्तव्

महा दुःख नरकस ।

मन्त्री पाल द्वारा दिनांक

२०४४

विजया दशमीको उपलद्धयमा

हार्दिक मङ्गलमय

शुभ—कामना

त्यक्त गर्दछौं ।

**शाही नेपाल
वायुसेवा**

चीवर : प्रवृज्या जीवनया आधार अले थाइलैण्डया सहयोग

- बिपस्सी शामणेर

बैंक क एअरपोर्ट वाट बोदोरनिवेस विहार बनेत बनाच्चनावलय वायन मोटरय एअर-पोर्ट विज्यानाः का: विज्याः ह्य सुगन्ध भन्तेयात नेपालं वियाहः गु पौ छपै ल्हाः तय् लः ल्हाना । म्हुतुं नं नेपाल वये त्ययेकाः तः द्वीह्य भन्तेयाथाय् विदा काः वनावलय् अक्षय तृतीया कुन्दु जुइगु ८६ ह्य सिया सामूहिक प्रवृज्याया निति मा: गु चीवरत थथे थथे याकनं याकनं छ्वया हि धयाविज्याः गु खँ फक्को जोर वियाः धया ।

'प्रवृज्या याइगु दि तसकं लिपा तिनि तोके याना हः गु जुयाः न्हापलाक छुं याये मछिन । अथेजा आपाः याना: सम्बन्धित व्यक्तिर्पित म्हुतुं धया तये धुन । बुलुहु बुलुहुं यायेवलय् है विया तयागु आश्वासन पूर्ण याये फइ । असफल जुइगु खँ है मदु । हथायूचाये मा: गु मदु । सुगन्ध भन्ते नं धयाविज्यात ।

तः द्वीह्य भन्तेला साप हे हयाय् चाया वि-
ज्याये धुंकल । साप धन्दा कयाविज्यानाच्च-
नी । अथे जुयाः फक्व कुतः याये हे माली ।'
जि हानं धया । उमेरया खँ खः व फुक । उमेर
घनकि अथे धन्दा जुया नं वइगु खः । आः वना:
तुरुन्त याये धया नं छु याये ? छत्रालं मयाक

जा थनयापित लगातार विदा है जक जुयाच्चन तिनि । कन्हे वषौं न्हाः दिवंगत जूह्य महारानी (राम सातीया) या लाश उइगु जुयाः फुक सरकारी कार्यालय बन्द । कंस ... प्यन्हु... न्यान्हु बन्द है तिनि । थन धा: सा विदा जुलकि मनु-
तयेगु थात है काये थाकु । उकि� थव कठिनाइलं यानाः ज्या भचा लिपा हे लाः वनी ख्वाः वः । अथेसां न्हागु यानाः सां जुये मा: गु ज्यायात बाधा जुयेके मखु । सुगन्ध भन्ते नं बवातुगु सलं लिसः विया विज्यात ।

दीर्घकालं निसें हिन्दू-धर्मया प्रभुत्वं यानाः उबलेया सामयिक, राजनीतिक परिवेशं यानाः स्वनिगः या दुने बवातुगु रूपं थहाँ वये मफयाः दुने दुने गुनु गुनु मिना चंगु धर्मया जागरण रूपी मि कुचाया क्रमय् इतुं बहाया उदास परिवारया छह्य किशोर कुलमानसिह तुलाधरं थः मांयात धन सम्पति कमाय् याना बबनाः लयेतायेकेगु इच्छा यानाः ल्हासा वंभेसियागु नुगलय् गनं गनं सिद्धार्थया आर्द्ध कयाः थः नं गृहस्थीया कंकटं मुक्त जुयाः धर्मया अभ्यास यायेगु व जन्म-भूमि नेगः देशय् बुद्ध-धर्मया जलं खयेकेगु बिचाः लुया बइ । अले ल्हासावा परम्परा कथं प्रवर्जित जुयाः

थःगु जन्म-भूमि व बुद्धया जीवन नाप सम्बन्धित
पर्यंगु तीर्थयागु दर्शन यायेगु कामनां दक्षिणया
माथनय् कवहाँ विज्याःह्य ल्यायह्य ध्यलुं थिले-
छुल्थिम (उभिकु कर्मशील) कुशीनगरय् थयं
बलय् अन निवास याना विज्याना चवंह्य वर्माया
उ. चन्द्रमणी महास्थविर पाखें मूल-पालिया
गाथा व ग्रन्थत अवलोकन यायेगु मौका प्राप्त
जुल । अले व थःगु मातृ-भाषा व नेपालय् ब्वने
दुगु संस्कृतभाषानाप गाकं सतीगु महसूस याना:
न्हापांगु कथं उ. चन्द्रमणि महास्थविरया कर-
कमलय् श्रामणेर प्रव्रज्या ग्रहण याना: छुं महिना
अन निवास याना: यथासम्भव सयेका: सियेका:
छुं दिया निति नेपालया: किष्ठोल विहारय्
विज्यात । अन धर्मय् श्रद्धा तया: अष्टमीया धर्म-
दनाच्वंपित तथागतया विनय अनुसारगु पञ्च-
शील नं समाधान याकाविज्यात । पुनर्जगरणं
लिपा नेपालया बौद्धपिं स थेरवादी-श्रमण यागु
दर्शन याःगु थव है न्हापांगु पटक खः । उबले
अष्टमी ब्रतय् नाय: जुयाच्वंह्य दशरतन साहु
पूर्ण रूपं वस्पोलया भक्त जुल । अनंलि वस्पोल
अध्ययनया सिलसिलाय् चट-गाँव, आसाम व
बर्माय् ५-६ दं तक हना: स्वदेश नेपालय् धर्म-
या घःचा हानं तुइका विज्यात ।

वस्पोलया नेपालय् याकनं बुद्धोपासको-
पासिकापित बुद्ध-धर्म हासीका वियेगु व १५ ह्य
भिक्षुपि खायेगु साप इच्छा जुल । उकि सुं छह्य
कुल-पुत्र प्रव्रजित जुयेगु इच्छा यात कि लौ धका:
तयार जुयाविज्याह्य जुल । युकि याना: वस्पोलं
चन्द्रागिरी पहाड स्वहाने थें थहाँ कवहाँ जुये
माल । जीवनय् गुबले गुबले उबलेया सामयिक
व राजनीतिक कारणं याना: न आपालं दुःख

सिया विज्याये माल ।

निगु दर्जनं मयाक धर्मया विभिन्न विषयलय
सफू च्चयाः तथा अनुवाद यानाः प्रकाशित याना
विज्याये धुंकूह्य भन्ते, गुलिखे श्रामणेर भिक्षुपि
थःगु छत्र-छायांय् तयाः अध्ययन याकेगु व्यवस्था
समेतं भाला क्या: पूर्ण यानाविज्यानाच्वह्य
भिक्षु श्रामणेर बृद्धि यायेगुली तसकं लालायितह्य
धर्मया निति उलिमछि जीवन हना: सम्पूर्ण
जीवन हे शासनया उच्चति बृद्धिया निति पाना
च्चनाविज्याःह्य वस्तोल नेपाल बुद्धसासन वं-
सालंकार सिरी सङ्घमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द
महास्थविर २०४२ साल बैशाख शुक्ल तृतीया
कुन्हु ८५ दं धना: ८६ दं क्यनीगु बुद्धिया लसताय्
८६ ह्य श्रामणेर यायेगु विचार सुदर्शन भन्तेन
याना विज्याःगु तसकं समसामयिक जू ।

शुद्ध-धर्मया अभ्यास याकेत व थेरवाद बुद्ध
धर्मया बृद्धि यायेत सामूहिक व अल्पकालिक
प्रव्रजित यायेगु आवश्यक खः । नेपालय् जूगु
सङ्घसमागमं न थव हे खे महसूस यःत । विशेषतः
थाइलैण्ड विज्यापि प्रतिनिविपि व थाइलैण्डय्
अध्ययनरत भिक्षुपिनिगु थुकी जोरदार बल दत
प्रश्न बल चीवरया । नेपालये जाःगु थेरवादीपिनि
गु संस्थ्या स्वल्प जकगु थासय् माःगु सामानया
प्रवन्ध याये धयागु अःपु मजू । चीवर सुइसःपि
हे मालेमा: । हनेवहम्ह सुदर्शन भन्तेनं हस्ते
याना: न्हायंगु प्रेरणाय् थाइलैण्डय् अध्ययनरत
भिक्षु सुगन्ध सकारात्मक रूपं हैस्ते याना
विज्यात । चीवर गुलिमाः? मालिवले वह,
सच्छि जो माला? निसःजो माला?

चीवर धयागु तथागतया नामं प्रव्रजित
जुइपिं पुनिगु गाथे चवंगु वसः खः । गाथे चवंगु

धकाः अर्थे सादा कापः मखु बल्कि सादा व ह्या-
सुगु कापःयात कुचा कुचा यानाः हानं व्हनाः
विनय नियमानुसार सुया तःगु वसः खः । उकि
थव वसः पुनीह्य नं विनयी जुइमाः रुढीकथं थव
वसः वा वसःया रड्वैराग्य, करुणा व अत्पेच्छाया
प्रतीक खः थव वसः वा चीवर पुनीपिंसं पुँको
पर्ति प्रतिवेक्षणा यायेमाः । प्रतिवेक्षणाय् थव
वसः वा चीवर पुना च्वनागु घमण्डया निति
मखु, फुर्ति दयेकेया निति मखु, किन्तु कवागु
ख्वाउँगु व अनेक कीट-पतञ्जतय् पाखे जुइगु
शारीरिक प्रतिकूलता पनेत एवं लज्जा शरम
तोपुया: याउँक जीवन हनेत जक खः धयातःगु
दु ।

देश व देशवासीपिनिप्रति छुं वांमलाःगु
धारणा मजुइगुसा आगामी सामूहिक प्रब्रज्या
समारोह यायगुली चीवरया व्यवस्था आयुष्मानं
याये फइला थे? तःधीह्य भन्तेया द६ द० क्यंगु
बुदिया लसताय् द६ ह्य श्रामणेर यायेगु विचार
दु । थव खः थाइलैण्डय् सुगन्ध भन्तेयात सुदर्शन
भन्तेन चीवरया उल्लेख यानाः छ्रोगु न्हापांगु
चितुओया सार । लिसः माःकथ वल । अलेला
सुदर्शन भन्तेन कार्यस व्यस्त जुया विज्यात ।
उत्तरोत्तर कार्य प्रगति हे जुया च्वन । अन्तय्
चीवरया भाला जक थाइलैण्डय् सुगन्ध भन्तेयात
व मेगु व्यवस्था नेपा:लय् माःकथ जुइगु निर्णय
जुल । लिपा तःको मछि पञ्च-व्यवहार जुल ।
सुगन्ध भन्तेन चीवर छ्यगु हप्ता न्ह्यः थ्यंकेगु
आश्वासन विया विज्यात ।

विहारया थकालिह्य पूज्यपाद सोमदेत भन्ते
यागु सामान तया तःगु स्टोर-रूमय् सुगन्ध भन्ते
व्यवना यंका विज्यात । दराज दिराज चायेका:

खुर खुरु दुगु सामान लिकया विज्यात । जि व्व
व्व थला तया । वहनीसां तानोगु देश । चःति सो
सो नाः नाः । अन्तरवासक चीवर लं कायबन्धन
जवः जवः खाक प्वःचिक निम्हेसिनं ज्वना वया ।
थनंनिसें चीवर माःवनेगु शुरु जुल । लू लिसे
दु लिसे प्वः नं चिना विज्यात । सः सः थे जि
नं भति भति पोचिना । बुलुहुँ बुबुहुँ पूरा जूगु
चीवर ३० जो खात । तर माःगु द६ जो । अळ
५६ जो मानि ।

चीवर छ्वाः न्ह्यः थ्यंका विये धयागु का?
सुं पासापिंस अभिरुचि विया: गवाहाली यागु
मखु । थुकी यानाः छकः वनां गा:थाय् निकव
स्वकः छन्हुँ सिधःगु ज्या निन्हुँ स्वन्हुँ नं आलां
तालां जुल ।

सुदर्शन भन्तेन छ्वया हया बिज्याःगु पौलय्
सुगन्ध भन्तेया बौयात नं प्रव्रजित जुधया वि-
ज्याःवलय् थः काय् वयेकाः तिनि निश्चित याय्
धका धाःगु ख नं दुगु जुया च्वन । 'प्रव्रजित
याय् माःगु खः छकोसां । छु धाइ.....मस्यु..... ।
चीवर नं बछि हे खाके फुगु मखुनि । गन गन
अळ नं धाय् मालि ? बी धुँगु वचन अःपुँक पूर्ण
जुइगु खःला मस्यु । हानं छ्यह्य दायक चीन
वनेगु निमन्त्रणा याना च्वंगु दु । थुखे
नेपालय् नं वा धया च्वंगु । बाःयागु प्रब्रज्या नं
जिके हे दिना च्वंगु । चीन वसा जीला ? नेपा:
वंसा जीला ? हानं छेँय् जि वइगु आस याना
च्वंगु दु जुइ.. आदि । आखिरे नेपा: हे वने
धयागु निधो जुल । अंगलय् खाया तःगु घडी
छताः थात, थथेक मिखा व्वलं घण्टा सुइ २. पुला
वने धुँकूगु । तसकं लिबात धकाः मती तया
नेपाःया माक्कुसे च्वंगु लुमंति नुगलय् थनाः न्ह्यः

वयेकल ।

चीवरया सिलसिलाय् वाट-पाक नाम वना । अनया भाला सुमेध भन्तेन कया तया विज्याःगुथें । भन्ते हे तापलाये मखनि धकाः धया विज्यात । पलख पिया । भन्ते नापं खँ ल्हाय् धुंका का लिहाँ वया । अनं वाट साकेट विहारय् वना । थकालि भन्ते नापं खँ जूगु सिलसिलाय् नेपालय् मचात चिकिधिकः तल्ले चिकं बुके माः मखुला धकाः न्यनाः न्हिला विज्यात ।

वाट-बोवनिपिस विहारया मेमेपि भन्तेपिसं नं चीवर काः वा धायेके हल । सुगन्ध भन्तेन कायेके ब्वना यंका विज्यात । सकसिनं चीवर दु कथं बिया हल । कोथाय् हयाः द्वैचिना बलय् राश खात, ज्वः ज्वः लाक प्वः चिना, पँ चिना । श्रामणेर अस्सजित नं वया च्वंगु । खँ ल्हा ल्हाँ ज्या या याँ चान्हसिया १२ या घण्ट थात । मिखा तितिस्यू । तर ज्या धाःसा सिधःगु मखुनि । छम्हेसिनं मेम्हेसिके न्ह्यः वलला धकाः न्यनेगु, लिस लय् मवःनि धकाः वइगु । वास्तवय् न्ह्यः मवःगुजा मखु, ज्या सिमधःनिगुलि न्ह्यः वये मछाःगु जक खः थौं छन्हु सुगन्ध भन्ते त्यानु चायाः १० बजे हे देना विज्याय् धुंकूगु जुया च्वन । नत्रसा वस्पोल न्हावले लिबाक लिबाक तकं ज्या याना च्वना विज्याइगु । चीवर सङ्कलनया निर्ति पर्चा च्वयाः छापे याःकुन्हु १२.३० बजे जुलं मयात । जुजुं जुजुं विहारं जक हे ८० पुं मयाक चीवर मुन । उकी मध्ये मचार्पित ज्यूगु १८ पु, २० पुति दु । अनं लिपा वाट पाक नामय् वना । अनं ४० पु चीवर सेट सेट हे मिले याना तःगु विया हया विज्यात । पिने वःगु

चीवर मध्ये अनं दकले अपो धायेमाः । अनया अधिपति धम्मधीर राज महामुनि भन्ते नेपालय् तःको मछि विज्याय् धुंकल । वर्षावास छगु नं च्वना विज्याय् धुंकल । अये जुयाः नेपाःया परिस्थिति विषयय् नं सिया विज्याः । अले उकुन्हु तिनि नेपालय् जूगु संघसमागमय् थाइलैण्ड प्रतिनिधि जुयाः विज्याःहा नं दस्पोल हे जुया च्वन । वाट-पाक नामं लिहाँ वया बलय् वाट-साकेट्य् च्वंभु भन्ते बिया विज्याःगु चीवर सुगन्ध भन्ते यागु कोठाय् थ्यना च्वन । चीवर तया हःगु बाकसय् च्वया थकल '१-२ घण्टा च्वनां मवःगुलि लिहाँ वना, श्रामणेर सचिवन्द्र ।' अन्तय् वयाः चीवर फुकं फाकं यायेबलय् १२० भतिचा जक मगाक खात । ज्या मती तयाको स्वयाः गुलिखे अपो पूर्ण जुया वःगु खनाः सुगन्ध भन्ते प्रसन्न जुल । जि नं लय्ताया कारण थ्व ज्याया निर्ति हे जि न्हापलाक थाइलैण्ड वने दुगु । नत्रसा अक्षय-तृतीया धुंकाः जक वनेगु खँ जुया च्वाँ । उद्देश्य पूर्ण जुइबलय् लय्ता वइगु स्वाभाविक खः ।

चीवर नेपाः थ्यंकेगु विषयलय् अनेक तरिका व सुझावत नेपालया विभिन्न व्यक्तिपिसं बिया हःगु दु । Air ways office पाखे नं अतिरिक्त ५० K. G. वागु सिवाय् सिफारिश बिया महल । सामान धाःसा फुक यायेबलय् १५० K. G. दतं नं याइ मखुयें च्वं । विहारय् छकः लना नं स्वःगु खः । अन्तय् कार्गों सुविधा नं काये फुगुलि कार्गोली हे छवयेगु निश्चित जुल । १६ तारिखं न्हिनसिया १२ बजे ति पाखे कार्गों व्य-वस्थाया निर्ति प्याक याना तयार याना छ्वत ।

जम्मा ११३ K. G. कार्गो वल। बाकि नापं है जवना बनेगु जुल। नोन्हुखे तक पै पै चिना च्वंगु चीवर व परिष्कारत अप्रैल ११ तारिखं गनं बना छु भति सुचुल।

मेमेगु ल्यं पुत्यं नेपा:यात ख्यले दहथें जाःगु वस्तुत नं सुरु सुरु तया। सामान गाकं हे दत। टिकट नं लहातय् थ्यन। बहनी पाखे नेपालय् ज्वना बनेगु सामान फुकं ठिक ठाक जुल। सुगन्ध भन्तेया परिचित निम्ह फुकी थाइतय् सं नं यक्को खाहालि यात। थःगु हे मोटर ज्वना: एअर-पोर्ट थ्यंक तः नं बल।

जि छम्ह जक थाइलैण्डया निति न्हूम्हतिनि म्हस्यूम्ह व विश्वस्त जुइथाय् दुम्ह एवं नेवा: भाय् सःम्ह नेपा:याम्ह सुगन्ध भन्ते बिज्याःगु स्वसं मनभिन गखेंसे च्वंक लिहाँ वया।

२३ तारिख कुन्हु बहनी भिक्षु धर्मगुप्त व श्रामणेर सच्चन्द्र वाट-वोवर्निवेस विहारय् बि-ज्याःगु इपि नापं यायां खै लहा ल्हाँ १०.३० ताः थात। इपि लिहाँ वंकाः नेपालय् जुया च्वंगु प्रवृज्या समारोहया न्ह्याइपुसे च्वंगु परिकल्पना यायां द्यना छ्वया।

आनन्दभूमिको सूचना

आनन्दभूमि पत्रिकाका लागि पोष्टद्वारा पत्रं पठाउने महानुभावहरूले पोष्ट बक्स नं ३००७ उल्लेख गरी पठाउनुभएसा बेस हुनेछ। साथै पत्रिकाका लागि पठाइने चेक, ड्रापट आदि पनि आनन्दभूमिक नाउँमा पोष्ट बक्स न. उल्लेख गरी पठाउनुहुन अनुरोध छ।

ठथ्यवस्थापक

बिचाः हायेका

जिपि फुकसिया मन त्याका तये फुम्ह छम्ह परिश्रमीम्ह भाजु रेवतीराज श दय वंगु २०४४ साल बैशाख १३ गते मत्यवं मदुगु दुःख्य दुनुगलं बिचाः हायेका।

ज्ञानमाला भजन खलः परिवार हेठौडा

The day of Dharmachakraprawartan

(Turning of the wheel of Righteousness)

- BHUWAN LAL PRADHAN

The first sermon given to his first five disciples at the Deer Park, Isipatan- Banaras by Lord Buddha eight weeks after his enlightenment is known in Buddhist history as the Dharmachakraprawartan, i.e., the turning on of the wheel of Righteousness. That day happened to be the fullmoon day of the month of Ashadh (the third month of the Hindu calender as practised in Nepal, usually falling on some day in July) as Dhammachakrasuttawanna, Hemawatsuttawanna, Theragatha commentary, Atthasalini and so on. The historical year of Buddha's enlightenment was 528 B. C, as specifically mentioned in the ceylonese Mahawamsha and as settled by T. W. Rhys Davids, E. J. Thomas and Rahul

Sankrityayan after an almost complete study of several Buddhist texts and through investigations. Hence, historically the Wheel of Righteousness was, for the first time, moved on in the year 526 B. C. and in the evening of the fullmoon day of Ashadh.

Lord Buddha arriived at the Deer Park on that evening from Buddha Gaya (Uruwela), walking a distance of eighteen 'yojana' presumably within a week. Here at the Deer Park he was received by his former associates Kaundinya, Bhaddiya, Wappa Mahatam and Assaji, known in Buddhist history as Panchawargiya Bhikkhus (Jatak commentary). All these five associates has stayed with the Lord almost for six years. When the

Lord began to take material food, giving up his hard penance followed by abstinence from solid food they left him, taking him for having deviated from his path. Two weeks after they had gone away the Lord got enlightened at the foot of the Bodhi tree in Uruwela (Buddha Gaya) in the beginning of the eighth week. Anyway, he reached the Deer Park at the end of the eighth week. Thus this meeting between Lord Buddha and the five disciples took place after a separation of ten weeks (Prapan-chsudani).

In course of his talk the Lord told them that he had realised the supreme enlightenment. Of course, it took both time and effect for the Lord to convince them of his Buddhahood. After having shown the usual courtesy, all five of them sat down before the Lord and listened to what he said. It was evening time and the eastern horizon was glowing with the full moon (Hemawatasuttawanna). The term continued all through the evening, long after sunset.

(Dhammachakkasuttawanna).)

Thus the Lord spoke to them:

Dear monks, those who have renounced worldly life ought not stick to extremes. Which two ?

1. The first one- to be attached to sensual pleasures, which is low, vulgar followed by only the ignorant ignoble and profitless.

2. The second one- to practice self-mortifying asceticism, which, again is painful, ignoble and unprofitable.

Monks, avoiding there two extremes I (the Tathagata) have gained the knowledge of Middle path which leads to insight, knowledge, pacification (peace), supernormal power and salvation (nibbana).

Monks, what is that Middle Path which the Tathagata has come to understand furnishing insight, knowledge, peace, enlightenment and salvation ?

It is the Middle path Noble Eightfold Path, viz...a.. Right Understanding b. Right Thought, c. Right Speech, d. Right Action, e. Right Livelihood, f. Right Effort, g. Right

Mindfulness and h. Right Concentration.

It is this Middle Path which the Tathagata has come to know of and which furnishes insight, knowledge, peace, supernormal power, enlightenment and salvation Four Noble Truths.

Monks, birth is suffering, old age is suffering, illness is suffering, death is suffering, union with those whom one does not like is suffering, separation from who are dear to one is suffering, not to get what one aspires after is suffering, in brief, clinging to grasping aggregates (upadanskand) are suffering. This is the Noble Truth regarding suffering.

Monks, this thirst (desire), which is repeatedly born, which accompanies sense pleasures, which makes one cling to this or that- Consists of a. thirst for sense pleasures, b. thirst for eternal existence, lust after in the Realms of Forms and Formless Realms, c. thirst associated with a totally detached insight. This is the Noble Truth regarding the genesis of Suffering.

Monks, the complete cessation of this thirst, sacrifice, renunciation, the state of being free affording no shelter (for thirst etc.) -- this is the Noble Truth regarding the cessation of suffering.

Monks, this Noble Path is the way leading to the cessation of sufferings- Right Understanding, Right thoughts, Right Speech, Right Action, Right Livelihood, Right Effort, Right Mindfulness and Right Concentration.

In me arose the insight, knowledge, wisdom, learning, intuition, that this Noble Truth of sufferings is something that I had not heard of before, that I must understand it and that I have understood it.

Similarly, in me arose the insight, knowledge, wisdom, Learning and intuition that the Noble Truth regarding the genesis of sufferings is something that I had not heard of before, that I must understand it and that I have understood it.

Again in me arose the insight, wisdom, learning and intuition that the Noble Truth regarding the cessation

tion of suffering is something that I not heard of before, that I must understand it and that I have understood it.

Lastly, in me arose the insight, knowledge, wisdom, learning and intuition that the Path leading to the cessation of suffering is something that I had not heard of before, that I must understand it and that I have understood it.

Monks, so long as did not possess the actual knowledge of these four noble truths in threefold ways (understanding suffering as realities, understanding them as worth learning and understanding them as having been learnt), I did not declare, before the world of gods and men, that I have realised the unequalled perfect Enlightenment. When I was fully convinced that I am possessed of the actual knowledge and insight into the four Noble Truths then only I declare, before gods and

men, that I have obtained the enlightenment, the supreme wisdom in the universe. This transcendental insight, this emancipation is not unsteady it cannot be despoiled of. This is my last birth, no more shall I be born again. I came realise this as well.

Thus the Lord spoke before the five disciples and instantly and, on the spot, Kaundinya got enlightened. He immediately begged for ordination and his request was complied with without delay. By and by Wappa and Bhaddiya, too, realised what the Lord explained. They were the second and the third to be ordained. Lastly, Mahanam and Assaji were enlightened. After their ordination there were in all six Bhikshus, including Lord Buddha himself.

Thus, with these six Bhikshus the Buddhist order, the Sangha came into existence.

The full moon day of Ashad in this way, came to be associated not only with the Dharmachakrapravartan (i. e. the turing of the wheel of Righteousness) but also with the

formation of the Sangha (i.e. the Buddhist Order).

In this regard, it should be noted that the importance of the full moon day of Ashadh, too, is no way, inferior to that of the Waisakh full moon day, so widely known in the Buddhist world as the thrice-blessed day, the day when the Lord was born, the day when he received enlightenment and the day when he passes away. But the supreme wisdom the Lord acquired remained for two months with him alone only as something of his personal possession. Had it not been revealed to the five foremost disciples and to others henceforth, it

would have remained obscure and disappeared along with the Lord. At my rate, it could not have been availed of my mankind.

Thus the human world could come to know and be benefited by Buddhism because of and only after, the turning of the wheel of Righteousness, i.e. only after the full moon of Asadh, 528 A.D. Herein lies the significance of the Dharmachakrapawartan or the full moon day of Ashadh, when he consider the case from the practical and popular point of view.

२०४४

विजया दशमीको
हार्दिक मंगलमय
शुभकामना !

नयाँ फोन नं. २२४९७४

(प्राचीन लिपि)

पञ्चशील लिने कुरा

स्थविरवादी प्रस्तुतराका मिथुहुङ समेत भएको
कुनै पनि सभा समारोहमा बुद्धका पञ्चशीलजाई उच्चार
ण गरी सभा समारोह शुङ गर्ने प्रस्तुतरा आज नेपालमा
विद्यमान छ । हिसो नगर्ने चोरी नगर्ने, व्यभिचार
नगर्ने, अथो नबोल्ने र मादक पदार्थ नखाने पाँच कुरा
बुद्धके निर्देशन दिएका शील हुन् । यी शीलजाई पाइले
पिछ्ठे सम्झना राख्नु र मनन गर्नु, घोक्कु आदर्ज जीव
वनको लागि सार्थक कुरा हुन् । कुनै पनि कुरा बोल्दैमा
कसीले गर्छ नै भन्न सकिंदैन तर पनि बोलेको बुरामा
लेसमाव भएपनि ध्यान रहनु मानिसमा रहने प्रवृत्ति
हो । अतः पञ्चशील वाचन गर्नु उपयुक्त सिवाय अनु-
पयुक्त हुँदैन ।

वह यो कुरा ठीक हुन आउँछ कि पञ्चशील प्रदान
गर्नु र पञ्चशील ग्रहण गर्नु भनी दिने र लिनेको नाम
लिनु त्यति को उपयुक्त देखिँदैन । शील मन्त्र दिए जस्तो
दिइने कुरा होइन, पालन गर्ने गर्याउने कुरा हो र अध्या-
सका कुरा हुन् । यी शब्दको सट्टा शीलवाचन वा शील-
प्रार्थना भन्न राख्न होबा जस्तो लाग्छ ।

आयोजित सभा समारोहमा विफरीत शीलका मा-

निस पनि रहेका हुन्छन् । त्यसबेला शीलवाचनको ती
सम्बन्धित मानिसको मनमा केही न केही असर त
अवश्य पर्छ । यद्यपि त्यसले त्यो शील पालन नगरोस्
आप्नो पाइला कुवाटोमा परिरहेछ भन्ने त एकछिन मए
पनि उसलाई समझना हुन्छ । त्यस्तै धर्मचित्त मएकाले
व्यावहारिक कठिनाइले पूर्णतया शीलपालन गर्ने नस-
किरहेको भएता पनि त्यस क्षणले उसलाई शीलपालन
तिर ठूंबो जोड दिन्छ र त्यस वाचनले प्रेरणा दिन्छ ।

जे जस्तो स्थितिमा रहेता पनि शीलवाचन हुन्जेल
बुद्धगुण सम्भन्ने हुन्छ र समयको सदृप्योग हुन्छ । शील
पालन गर्नु नै भनी अठोट गरी प्रवृत्त्या लिएका र शील
पालन गर्ने भनी नाड कहालिएकाहाले मानव स्वभाव-
जन्य चर्चलचित्त पैदा हुँदा पनि जर्जरस्ती आफूलाई
संबन्धित गर्ने बाध्यता र नेतिक्रताले बाँधेको हुन्छ र
यस्तो विकृतिलाई होइने यी ठूलो साधन नै हुने हुन्छ ।
यसबाट बुद्ध र बुद्धशासनको गरिमा महिमा चिरस्थायी
रहन्छ । अतः पञ्चशील बाचन गर्ने प्रस्तुत तदारखता
का साथ कायम राख्न अत्यवश्यक नै छ ।

पौष्टि ग्रन्थिवाणि

(नेपाली भाषा)

वार्षिक साधारण सभा

२०४४ आश्विन ८, काठमाडौं-

यहाँको आनन्दकुटी विहारमा आनन्दकुटी विहार गुठीको वार्षिक साधारण सभा गुठीका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोष महास्थविरेको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । सो अवसरमा गुठीका संस्थापक एवं संरक्षक आचार्य डा. अमूतानन्द महानायक महास्थविरले आनन्दकुटी विहार गुठी बुद्धशासन चिरस्थायीका लागि आनन्दकुटी विहारमा संलग्न भिक्षुहरूको चतुप्रत्ययको व्यवस्थाको लागि स्थापना भएको हो र यसलाई संरक्षण गर्न एउटा ठूलो मौजादको अक्षय कोष स्थापना गर्नु जरूरी छ भन्नु-भयो । वहाँले वर्षेनी अक्षयकोषमा थप रकम जम्मा गर्ने र दैनिक एवं गुठीको उद्देश्य अनुरूप आवश्यक खर्च सो जम्मा भएको अक्षयकोषबाट आएको ब्याजले मात्र सञ्चालन गर्नु पर्छ र वर्षदिनसम्म दैनिक खर्च चलाउन र उद्देश्य अनुरूप गर्ने क्षमता हुने गरी अक्षय कोषलाई बढाउँदै लैजानुपर्छ भन्नुभयो ।

सभापतिको आसनबाट भिक्षु अश्वघोषले भन्नुभयो । आनन्दकुटी विहार गुठीमा खर्च बढे छैं आम्दानी पनि बढिराखेको छ । गुठीले चलाइराखेको १५ वर्षदेखि प्रकाशित हुँदै आएको बौद्धमासिक पत्रिका 'आनन्दभूमि' को प्रकाशनमा पनि घाटा बजेट नरहनु खुशीको कुरा हो र यो महानायक भिक्षु अमूतानन्दज्यूकै देन हो ।

भगवान् बुद्धले भिक्षुहरूलाई बहुजन हिताय, बहुजन सुखायको लागि सञ्चार गर्ने उपदेश दिनुभएको छ । त्यसै अनुसार गुठीले पनि पद्धिका प्रकाशित गर्ने, पुस्तकहरू प्रकाशित गर्ने, नेपाल बाहिर अध्ययन गर्ने जाने श्रामणे रहरूलाई तथा अशक्तहरूलाई आर्थिक सहयोग गर्ने आदि बहुजन हित र बहुजन सुख हुने कार्यहरू गर्दे आएको छ । यसै गरी विहार बाहिर गएर पनि सहयोग गर्ने सकेमा अझ बहुजन हिताय र बहुजन सुखायको उद्देश्य पूर्ति हुनेछ । बुद्धको निर्वाणको १०० वर्षपछि अशोक महाराजाले बहुजन हित र बहुजन सुखकोलागि गरेका कामबाट बुद्ध धर्म सांचैको बहुजन हित र बहुजन सुखको लागि हो भन्ने अन्तर्राष्ट्रिय जगत्मा प्रचार प्रसार भयो । अधिराज्यमा मात्र नमै बाहिर पनि बुद्धधर्मका ज्ञान र सन्देश पुन्याइरहेको हुँदा 'आनन्दभूमि' सांचैको गुठीको मुख्यपत्र बनेको छ ।

उक्त बेला विहार गुठीका सदस्य-सचिव तथा 'आनन्दभूमि' का व्यवस्थापक भिक्षु मैत्रीले २०४४ साल आषाढ मसान्तसम्मको कोषको स्थिति र आर्थिक वर्ष २०४३-०४४ को १२,३२,८३८५७ को आम्दानी खर्चको विवरण प्रस्तुत गर्नु भयो । सो अनुसार आम्दानी भएका विषयहरूमा दानपात्र र चम्दा, ध्याज, गुठीको आजीवन सदस्यता शुल्क, आनन्दभूमि आजीवन प्राहक शुल्क, पुस्तक चिक्री र विविध आम्दानी समावेश छन् । भने खर्च भएका विषयहरूमा आनन्दभूमिलाई अनुदान,

विहार अनुदान, धर्मप्रचार, धर्मलोक जगत्ती, ग्रन्थ प्रकाशन आदि समावेश छन् । सो प्रतिवेदन अनुसार हाल गुठीको अक्षयकोषमा ११,७८,६९७— रहेको छ । महानायक अमृतानन्द महास्थविरबाट आपनो शेषपछि गुठीले व्याज पाउने गरी रु. ५००००— बैंड्रमा राखि- दिनुभएको कुरा पनि वहाँले प्रतिवेदनमा बताउनुभयो । वहाँले आपनो प्रतिवेदनका साथै २०४४।०४५ को लागि अनुमानित १,५५०००— को बजेट प्रस्तुत गर्नुभएको समावाट पारित गरियो ।

मिश्र अनिरुद्ध महास्थविर समक्ष शील प्रार्थना भई शुरू भएको त्यस समामा स्वागत भाषण गर्नुहुँदै गुठीका उपाध्यक्ष रत्नबहादुर वज्राचार्यले महानायक अमृतानन्द महास्थविरको प्रयासबाट आधिक उन्नति हुनुका साथै प्रकाशनतिर ५४ वटा ग्रन्थ प्रकाशित भएको छ र यसले पछि गएर बुद्धशासनको लागि ठूलो भर हुनेछ भन्नुभयो ।

मञ्जुल पाठ भई विसर्जित भएको समाको अन्तमा जलपान गराइएको थियो ।

मासिक बुद्धपूजा

२०४४ भाद्र २२, काठमाडौं-

स्थानीय आनन्दकुटी विहारमा भाद्र पूर्णिमाको अवसरमा भएको बुद्धपूजा र धर्मदेशना कार्यक्रममा त्रिपिटकाचार्य मिश्र कुमार काश्यप महास्थविरबाट शील प्रार्थना र बुद्धपूजा सहित ५ मिनेट ध्यान भावना पनि भएको थियो । उक्त अवसरमा महानायक मिश्र अमृतानन्द महास्थविरले धर्मदेशना गर्दै भन्नुभयो— बुद्धपूजा गर्नुमा भन्दा धर्मको कुरा बुझन्मा बढी ध्यान दिनुपर्दछ । बुद्धधर्ममा ग्रन्थधुर भएर र विपस्सनाधुर भएर दुई किसिमबाट धर्म गर्न सकिन्छ । ग्रन्थधुरले

त्रिपिटक अध्ययन अध्यापन र धर्मदेशना गर्दछ भने विपस्सनाधुरले ध्यानभावनामा लाग्दछ । सो दिन भो- जनोपरान्तको परिवाण पाठपछि बुद्धगयाबाट आउनु- भएका मिश्र डा. धर्मवंशले चूल सुभद्राको जीवनीबारे प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

संशोधन

२०४४ आश्विन १०, काठमाडौं-

आनन्दभूमि वर्ष १५ अंक ५ को बौद्धगतिविधिमा प्रकाशित धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस समारोह समिति शी- र्षक समाचारमा अध्यक्षमा सञ्चमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर हुनुपर्नेमा प्रज्ञारश्म हुन गएसोले संशोधन गरिएको छ ।

भिक्षु तालीम केन्द्र

२०४४ आश्विन ९, काठमाडौं-

नेपालमा पनि भिक्षु तालीम केन्द्र खडा भएकोमा नेपाली जनताले सन्तुष्ट व्यक्त गरेको छ । उक्त तालीम केन्द्रलाई चन्दा प्राप्त हुन थालेको छ । लुती, ढल्को स्थित भिक्षु तालीम केन्द्रलाई चन्दा, अनुदान वा जिन्सी सामान दिई सहयोग गर्न चाहने महानुभावहरूलाई उक्त तालीम केन्द्रले पोष्ट बक्स नं. ४६४१ मा वा सीधै तालीम केन्द्रको ठेगानामा सम्पर्क राख्न तालीम केन्द्रले आव्हान गरेको छ ।

शुक्रवारको छलफल

२०४४ आश्विन २, काठमाडौं-

स्थानीय बुद्धविहारमा धर्मोदयसभा अन्तर्गतको नेपाल बुद्धिष्ठ इन्स्टिच्यूटबाट सञ्चालित शुक्रवारे छल- फल कार्यक्रममा बौद्ध विद्वान् अयोध्याप्रसाद प्रधानले धेरै विषयमा चिन्तन मनन नगरी एक ठोस विषयमा

दत्तचित्त भै सम्यक् प्रधानको आधारमा क्रियाकलाप गरेमा वीर्यबल अभिवृद्धि हुने कुरा बताउनुभयो । साथै बुद्धधर्म प्रचारमा भिक्षुहरू अभिन्न अङ्ग हुन र मिश्र हरूले व्यक्तिगत सम्पत्ति नराखी त्यागको मानवना जाग्रत गर्नुपर्छ र वीर्यबल कम भएमा तष्णा बढ्दछ र मिश्रहरूमा बढेको तृष्णावाट समाजमा धर्ममा आस्था कम हुन जान्छ भन्नुभयो ।

यस्तै भिक्षु सुदर्शन महास्थविरले भन्नुभयो- आदर्शको कुरामात्र गरेर हुँदैन । त्याग गर्नेहरूप्रति समाजको आस्था र व्यवस्थाको पनि तर्जुमा हुनुपर्दछ । भिक्षुहरू विरासी पर्दा वा उनीहरूको दैतिक गुजाराका लागि व्यवस्था हुनु आवश्यक छ । त्यस्तो व्यवस्था भएको ठाउँमा भिक्षुहरूले सङ्कलन गर्नुपर्ने आवश्यकता रहन्न ।

धर्मोदय सभाका सहस्रिव स्वस्तिरत्न शाक्यले जीवनभा समस्या आइपर्दा हिम्मत नहारी सहनशील भई कुशल कार्यमा अग्रसर हुन सक्नु नै वीर्यबल हो भन्नुभयो ।

पहिलो बुद्धविहार

१०४४ आष्टिन २, कैलाली-

यहाँको धनगढीमा कुनै पनि बुद्धविहार नभएको मा शान्तिका अग्रदूत भगवान् बुद्धको प्रतिमा स्थापना गरी लोकचक्र बुद्धविहार निर्माण समितिद्वारा एउटा भव्य विहार निर्माण गर्न शिलान्यास भइसकेको छ । करीब नौ लाखको लागतमा तयार गरिने सो विहार आगमी २५३२ ओं बुद्धजयन्तीसम्ममा तयार गर्ने लक्ष्य लिई सरकारी तथा गेरसरकारी संस्थाहरू तथा निकायहरूसँग चर्चा प्रदान गर्न तथा सहयोग प्राप्त गर्न धर्मोदयसमा शाखा कैलाली र निर्माण समितिले अपील गरेको छ ।

नेपाल बौद्ध भ्रातृत्व तथा एकता पूजा

२०४४ माद्र २०, काठमाडौं-

यहाँको स्वयम्भू मैत्रीपार्क स्थित सुमति मैत्री शासन महाविहारमा नेपाल बौद्धसमाजका संस्थापक माननीय प्रेमबहादुर शाक्यको प्रमुख अतिथित्वमा नेपाल बौद्ध भ्रातृत्व तथा एकता पूजा सम्पन्न भयो । भिक्षुहरू र लामा भिक्षुहरूद्वारा आफ आफ्नो परम्परा अनुसार एकै साथ बुद्ध गुणगान गरी शुक्ल प्राणको त्यस समारोहमा भिक्षु सुमतिसंघले स्वागत भाषण गर्दै भन्नुभयो- बुद्धधर्म आफैले अनुमत नगरी स्वाद तपाइँले धर्म हो । जीवन दुःख, मय र ईर्ष्याले ग्रस्त छ । यो स्थितिलाई धर्मका शीलहरू आचरण गरी समाधान गर्नु सिवाय अल उपाय छैन । हामीमा खराब बाती बस्दा त्यसले दुःख दिनु सिवाय सुख हुँदैन । यस्तै धूमपात्रले व्यानसर-सम्मको रोग लाप्ने हुँदै भन्ने जावेरु पनि धूमपात्र गर्न छोड्न सकेको छैन । क्यान्सर रोगलाई निको पार्न विदेशमाने लैजानुपर्ने र गयीबहारको क्षमता नहुने भएकोले नेपालमै क्यान्सर अस्पताल स्थापना हुनु राम्रो हो ।

त्यस अवसरमा महात्माक महास्थविर भिक्षु अमतानन्दले भन्नुभयो -- भगवान् बुद्धका अनुसार यस समाजमा मानसिक र शारीरिक दुवै रोगलाई ध्यानमा राखी मानिसले जीवन यापन गर्नुपर्छ । कसैको कुम्हले नगरेको मन शुद्ध र यसले आरोग्यता प्रदान गर्छै । आज संसारमा क्यान्सर रोगको विविधी छ, यो रोग एक पटक लागेमा निको पार्न गाह्रो छ । नेपालमा क्यान्सर रोगको उपचारको लागि अस्पताल बन्न लागेको छ भन्ने कुराले सबै खुसी छन्, यस काममा लाग्नु प्रयाणशान्तीय कुरा हो । यस काममा मूल्यको मतलब होइन

भावनाको मूल्य हुन्छ । यसको लागि सहयोग पुन्याउनु बहुजन हिताय हुनेछ । यहाँ श्रमण परम्परा र लामा परम्पराका भिक्षुहरू छन् । दुईको लुगा लगाइर बतावि फरक भएपनि चाहना शान्ति र निर्वाण प्राप्ति हो ।

यस्तै लामा भिक्षु लुंबुँ रिम्पोछे महास्थ-विरले भन्नभयो— बुद्धको अनुयायी भई बुद्धगुण-को अनुसरण गर्न पाउनु सौभाग्यको कुरा हो । कुशल कारीगरले सजिलै सित काम गरे जस्तै भगवान्को उपदेशानुसार काम गरेमा सजिलै शान्ति प्राप्त हुन्छ ।

त्यसबेला नेपालको लागि श्रीलङ्काका मानार्थ महाबाणिज्यदूत कर्ण शाक्यले भक्तपुरका एक जना क्यान्सर विरामीको कर्ण कथाको उदाहरण प्रस्तुत गर्नुभई नेपाली भाषासम्म नजान्ने नेपालीले कसरी भेलोर वा अरु ठाउँमा जान सक्ला ? अनि असहाय भई विरामीको मृत्युलाई पखेंर हेरिरहनु सिवाय अरु कुनै उपाय कसरी होला ? भनी नेपालमा क्यान्सर अस्पताल स्थापना हुन लागेको कुरा जानकारी गराउनु-भयो । प्रमुख अतिथिको आसनबाट नेपाल बौद्ध समाजका संस्थापक माननीय प्रेमबहादुर शाक्यले शान्तिपूर्वक बाँच्ने हो भने बुद्धको शान्तिनीति-प्रचार प्रसार गरी सबैले अपनाउनुपर्छ र क्यान्सर रोग निवारण गर्न सबैका सबै लाग्नुपरेको छ भन्नभयो । सो अवसरमा श्यामकृष्ण मानन्धरले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको यियो ।

बुद्धधर्ममा इन्द्रको स्थान विषयमा प्रवचन
२०४४ भाद्र २२, काठमाडौं-

स्थानीय बुद्ध विहारमा धर्मोदय सभा धर्म-दूत समितिको आयोजनामा बुद्धधर्ममा इन्द्रको स्थान विषयमा एक प्रवचन गोष्ठी सम्पन्न भयो । भिक्षु सुमङ्गल महास्थविरद्वारा प्रदीप पूजा भई शुरू भएको उक्त गोष्ठीमा प्रमुख वक्ता महानायक आचार्य अमृतानन्द महास्थविरले पालि

त्रिपिटकको आधारमा इन्द्रको चर्चा भएका सूत्र र प्रमाणहरूलाई अगाडि सारी सरल र व्याख्यात्मक ढङ्गबाट इन्द्रको स्थान विषयमा प्रवचन धर्मदेशना गर्नुभयो । सो अवसरमा धर्मदूत समितिका अध्यक्ष एवं सदस्य-सचिव भिक्षु सुदर्शन महास्थविर र सुवर्ण शाक्यले नेपाली परम्परामा इन्द्रलाई पूजा गरी इन्द्रजात्रा समेत मनाइने कुरा र त्रिपिटकमा उलिखित आधारका इन्द्रमा फरक भएको कुरामाथि प्रकाश पार्नु-भयो । त्यसबेलामा धर्मोदय सभाका महासचिव प्रा. आशाराम शाक्यले स्वागत भाषण गर्नुहुँदै नेपालमा बुद्धधर्मको स्थिति र नेपाली समाजका मान्यताहरूमा आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो ।

आजीवनमा थप

३७१. अमृतमान मानन्धर आदर्शनगर, बीरगंज

३७२. सूर्यबहादुर दाराही श्रीपुर, बीरगंज

[नेपाल भाषा]

खुसी फिकाःबलय् बुद्धया मूर्ति लुल

११०७ यंला गा ३०, यल -

धनया शंखमूलय् फिकाःबलय् ६ फिट तितःधीम्ह, वांलासे च्वंम्ह कलात्मकगु ल्वहँया छ्गु बुद्धमूर्ति लुल । भविष्य व्याकरण मुद्राय दना-च्वंम्ह बुद्ध तुर्ति पालितक दुगु जुया च्वन । उगु इलय् मूर्तिया पालि व कमलासनया तुका व प्रभामण्डलया खण्ड नं थन हे जुल । बुद्धमूर्तिया त्वाकः ल्वहँ (पादपीठ) आःतकं लखं लिकाये मफुनि । अथे हे थन लिककसं च्वंगु ४ मीटर ति दुगु छगः थां न आःतकं संके मफुनि ।

कीर्तिपुर वहुमुखी क्याम्पस नेपाली इतिहास संस्कृति तथा पुरातत्व शिक्षण विभागया उप-प्राध्यापक भिक्षु सुदर्शनया विचारय थुगु गान्धारशैलीयागु बुद्धमूर्ति लिच्छवि कालयागु खः । महधिकः मुद्रा व कलात्मक पक्ष स्वयम्भुई पश्चिमपाले दना च्वंम्ह बुद्धमूर्तिलिसे थवया

आपालं जोलाः ।

विचारणीय स्वं खः, यलय् छगु पुलांगु वहि
दु । उकियात औंकन्हय् सिकंबहि धाइ । अन
नःबहियापिलि गंप्यास्मि स्थनीबले गणदेवदेवीपि
थाय् थासय् साधन या:बनीगु कथं कालिवा निति
थन सिकंबः (चामुष्डा) या आराधना याइगु
खः । तर अन बहिली धा:सा चीभाः निगः हे
जक उलेखनीव कथं ल्यंदनि । अन बुद्धमूर्ति
लूथाय् हे मल्लकालिन चामुड्यागु १ फीट ति
पायधिकः मह मूर्ति छगु न लूगु दु । उकि ह्लापा-
या प्राचीन बहि खुसि नवाः औंकन्हय्या आसय्
स्थानान्तरण जुल अशबा आःदुगु आसय्यापि
बुद्धमूर्ति बुपि जथे फु बैगु नं अनुमान यावे
फु । लःपवाना स्ववेगु जुइबं त्वाकः ल्वहं व चाँ
लिकया स्ववेगु ज्या जुइ, मेमेगु नं मूर्ति अन दु
मदु स्वेय दइ बैगु आशा सकसिनं यानाच्चंगु दु ।

पुरस्कार वितरण समारोह

११०७ यैला गा ५, यल-

अनया सुमझ्ल बिहारय् बुद्धसम्बत् २५२६
व ३० दं या परीक्षाब् उत्तीर्ण जूपि नेपाल बौद्ध
परियति शिक्षाया परीक्षार्थी पित उवाधि व
प्रत्येक कक्षाय् बोई प्राप्त विद्यार्थीष्ठित पुरस्कार
अले सकल विद्यार्थीबैव निर्मित केन्द्र ब्रह्मस्थाना
ह्लाःती बौगु प्रेरणा पुरस्कार तथा प्रशास एव
वितरण समारोह संघमहानायक अरिष
धम्माविक्षत नेपाल बुद्धसासन बंसालकार सिरि
प्रज्ञानन्द महास्थविरया प्रमुख आतिथ्यय् अ. ने.
भि. महासंघया अध्यक्ष आचार्य भिक्षु अनृतानन्द
महास्थविरया सभापतित्वय् सम्पन्न जुल ।

थुड्यलय् अ. ने. भि. महासंघया सचिव तथा
ने.बौ.प. समितिया शिक्षाध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक
महास्थविर पाख्ये लसकुस न्वचु व भिक्षु संघया
सह सचिव भिक्षु सुदर्शनपाख्ये बुद्धपर्मय् अध्ययन
या स्थान विषये न्वचु बियाबिज्यात । समितिया
कार्ब समन्वय सचिव भिक्षु छोलभद्रया पाख्ये
सुभाय् देङ्काःगु उगु इलब् ल.पु.न.प.या प्रशास

पञ्चपाख्ये नं न्वचु प्रस्तुत जूगु खः ।

आमणेर प्रवज्या

११०७ यैला अब ६, ये-

अनया आनन्दकुटी बिहारय् आचार्य
अनृतानन्द महानायक नहास्थविरया उपाध्याय-
त्वय् मखं त्वालय २०१३ साल पौष महिनाय
जन्मजूम्ह छम्ह उपासकबा श्रामणेर प्रवज्या
सम्पन्न जुल । मां पूर्णमाया तुलाधर व अबु
मुनिरत्न तुलाधर पाख्ये जन्मजूम्ह बस्पोल नव
प्रवज्जित आमणेरया नां आः बुद्धरविक्षत आमणेर
चंगु दु । मां बौ मदया: चमा छम्ह जक दुम्ह
बस्पोल आः आनन्दकुटी बिहारय् च्वना
बिज्याइपि भिक्षु आमणेरपि मध्ये छम्ह जुया
बिज्याःगु दु ।

लक्ष्मियंकं भजन जुल

११०७ यैला अब १, मकवानपुर-

अनया हेटोडाया ज्ञानमाला भजनखलकं
गुला लक्ष्मियंकं भजन वांयेगु ग्वसाःग्वःकबं लक्ष्मि
पूर्वंगुया लसताय् छगु समारोह जुल । उगु इलब्
ज्ञानमाला भजन खलःया अध्यक्ष गुष्ठराज शाक्य
बौगु ज्ञानमाला भजनय् गुलि नं बुद्ध गुष्ठ दु
गुणवात न्ववहारिक रूपं फयां छव न्हियान्हिशं
क्षीगु जीबनब् छय्ला यंकेगु कुतः यात धा:सा
जीबन सारु जुयाः सुख शान्ति प्राप्त जुह
वैविज्ञात ।

बौवा दिनब् तुं मकखलःया खालिजूगु पदम्
नियमराज शाक्यवात व उपसचिव वदब् प्रमेन्द्र
महर्जनबाहु ल्ववेगु ज्या जुलः। रेवती राज शाक्य
मदुगुलि सचिव पदबैलालि जूगु खः । आःबौगु
खलःया समितिइ अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव,
उपसचिव व कोषाध्यक्ष छसीकथं गुणराज
शाक्य, महारत्न बज्जाचार्य, नियमराज शाक्य,
प्रमेन्द्र महर्जन, अनबज्ज बज्जाचार्यपि चंगु दु ।
अबे हे न्वछेरत्न शाक्य, तेजबीर बज्जाचार्य,
कृष्ण प्रजापति, सत्यनारायण श्रेष्ठ, सूर्यलाल
राजहाला व पूर्णकुमार मोनन्धरपि सदस्यय् चंगु
दु ।